



Measuring the impact of individual, interpersonal, and structural factors on the use of urban parks

Hossein Nazmfar¹, Davood Vafadari Komarolya²

1. Department of Urban and Rural Planning, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran. (Corresponding Author). E: davood.vafadari@uma.ac.ir

2. Department of Urban and Rural Planning, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran E: nazmfar@uma.ac.ir

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords

Urban spaces
Urban open spaces
Urban landscapes & green spaces
Quality of life

Urban landscapes and green spaces are considered to be among the most important urban spaces in improving the quality of cities, and examining issues related to these spaces is of great importance, therefore the aim of the present study is to measure the impact of individual, interpersonal and structural factors on citizens' visits to urban parks. In this regard, library resources, a questionnaire with 389 participants, in 3 sections and 9 indicators, and a semi-structured interview with 20 participants in 4 sections and 19 questions were used. In the questionnaire analysis, the mean score was used, in the interview analysis, structural analysis was used in the qualitative ATLAS.ti software, and finally, the integrated mixed research method was used to combine the two quantitative and qualitative studies. The results showed that rest and relaxation, accessibility are the most important factors affecting citizens' visits to urban parks, and increasing the level of soft landscape or greenery of urban parks was recognized as the most important approach to increasing the use and visitation of these places. In general, it can be stated that the appropriate use of design indicators can affect other indicators and increase the efficiency of urban parks.

Article History:

Received:

22 NOV 2024

Received in revised form:

12 Feb 2025

Accepted:

19 Feb 2025

Available online:

21 Jun 2025

Citation: Nazmfar, H. & Vafadari Komarolya, D. (2025). Measuring the impact of individual, interpersonal, and structural factors on the use of urban parks. *Journal of Geography*, 23 (84), 41-63.

<http://doi.org/10.22034/jiga.2025.2045945.1349>



© The Author (s).

Publisher: Iranian Geographical Associati

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Extended Abstract

Introduction

Urban green spaces are an important part of the socio-ecological landscape in cities and include parks, forests, gardens, walkways and greenways (Taylor & Hochuli, 2017: 26). In 2018, more than half of the world's population lived in urban areas, and by 2050, two out of three people are expected to live in cities (Zhang et al, 2022: 1). Unfortunately, citizens are not only significantly deprived of the benefits of nature, but are also regularly affected by the adverse effects of rapid and unplanned urbanization (Bowler et al, 2010: 2 ; Evans, 2003: 536). Urban parks are vital assets that have beneficial effects on the physical and mental health of users (Bolitzer & Netusil, 2000: 186; Chiesura, 2004: 130 ; Yigitcanlar et al, 2020: 2). Urban green spaces contribute to human well-being through social interactions and improved mental health (Jennings & Bamkole, 2019: 453; Reyes-Riveros et al, 2021: 1; Taylor & Hochuli, 2015: 748) and provide spaces for recreation and community building. Ecologically, urban green spaces also provide wildlife habitat, reduce storm runoff, mitigate heat island effects, improve air quality, and can provide adaptation mechanisms for climate change (Derkzen et al, 2017: 107). From an environmental perspective, urban green space includes the living part of the physical structure of the city. Therefore, whenever the importance of urban green space in cities that desire to cultivate their culture of development and become developed is properly understood, the logic of design states that there should be a kind of balance between the inanimate and living parts of the physical structure. On the other hand, the creation of green space cannot be planned and designed separately from the needs of the urban community. The most suitable place for the physical and mental renewal of citizens are green and open spaces that are designed and planned to meet these goals (Bahram Soltani, 2019: 147).

Methodology

After collecting the questionnaires, the data in them was extracted and the frequency of each option in the questions was determined. After this process, the answers given to the available options (I completely agree, I agree, I have no opinion, I disagree, I completely disagree) were assigned points (4, 3, 0, 2, 1) in order. After applying the scoring averaging process, the score for each indicator was determined and compared with the average score (2/5) and the average score of other indicators, and finally, the summary of the aforementioned process was fully presented in the results section (Vafadari Komarolya et al, 2023: 233). In the data analysis related to the interview section, the structural analysis method was used, and the texts obtained from the interviews were examined word by word and line by line, and the relationship between the codes in them was discovered. Then, these texts were entered into the ATLAS.ti software, and the desired quotations and codings were made, and the relationship between the extracted codes was defined through the tools available in the software, and finally, these relationships were extracted from the software as a model. Then, by combining the results of the quantitative research, namely the questionnaire, and the qualitative research, namely the interview, through the integrated mixed research method, in which the value and position of quantitative and qualitative research are the same and are carried out simultaneously, the homogeneity and consistency of the results of these researches were examined, and the overall result was determined by combining the two quantitative and qualitative researches.

Results and Discussion

In general, based on the combination of quantitative and qualitative research results, it can be stated that raising the level of soft landscape or, in other words, increasing greenery in urban parks can be recognized as the most important approach in attracting more citizens to these places. In today's conditions of cities and their heavy traffic, proximity and easy access to urban places and uses are undeniable conditions, so the accessibility of urban parks with appropriate and optimal location of these places and also preparing appropriate conditions for creating security and safety in different directions in urban parks is very important and key. Also, one of the most important conditions for the desirability of a place depends on the facilities available in it, and accordingly, improving recreational and leisure facilities, furniture, lighting and illumination is effective in increasing the use of urban parks. Based on these materials, the importance of the urban park design index, which can include all the indicators mentioned in the research, is clear and evident that by improving this index, the overall desirability of urban parks in attracting and using them by citizens can be increased.

Conclusion

In general, it can be said that the accessibility of urban parks through appropriate and optimal location is the main factor for citizens to visit and use urban parks. In general, the indicators expressed in the three

individual, interpersonal, and structural sections can be appropriately considered in urban parks through the design index. This point should be taken into account by urban designers and planners so that they consider and use the indicators proposed in the present study in their designs and planning so that urban parks designed in cities have an acceptable number of visitors and users and also attract their satisfaction.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

References

- 1) Akbari, M. & Eltiyami nia, R. (2021). Analysis of effective Factor in quality of life and well-being in Iran Metropolis. *Geography*, 19(70), 81-96. [Persian] <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.27172996.1400.19.70.5.5>
- 2) Azimi, E., Sattarzadeh, D., Bolillan, L., Abdollahzadeh Tarf, A. & Faramarzi Asli, M. (2020). Evaluation of the effect of physical-environmental factors of public spaces on the mental health of citizens (Case study: Ardabil city). *jgs*. 20(59), 307-319. [Persian] doi: <https://doi.org/10.29252/jgs.20.59.307>
- 3) Bahram Soltani, K. (2019), *Environment*, Volume 2, Second Edition, Tehran: Shahidi Publications. [Persian]
- 4) Bemanian, M., Keshtkar-Ghalati, A., Zarfachi-Shirazi, F. & Mouzisian, Y. (2009). Investigating the determinants of spatial and functional concepts of inner-city parks at the local scale with emphasis on Shafaq Park. *Urban Management*, 7(24), 37-50. [Persian]
- 5) Bolitzer, B. & Netusil, N. (2000). The impact of open spaces on property values in Portland, Oregon. *Journal of Environmental Management*, 59(3), 185-193. <https://doi.org/10.1006/jema.2000.0351>
- 6) Bowler, D.E., Buyung-Ali, L.M., Knight, T.M. & Pullin, A.S. (2010). A systematic review of evidence for the added benefits to health of exposure to natural environments. *BMC Public Health* 10 (1), 1–10. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-10-456>
- 7) Carrus, G., Scopelliti, M., Laforzezza, R., Colangelo, G., Ferrini, F., Slabitano, F., Agrimi, M., Portoghesi, L., Semenzato, P. & Sanesi, G. (2015). Go greener, feel better? The positive effects of biodiversity on the well-being of individuals visiting urban and peri-urban green areas, *Landscape and Urban planning*, 134, 221-228. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2014.10.022>
- 8) Chiesura, A. (2004). The role of urban parks for the sustainable city, *Landscape and Urban Planning*, 68(1), 129-138. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2003.08.003>
- 9) Dai, D. (2011). Racial/ethnic and socioeconomic disparities in urban green space accessibility: Where to intervene?, *Landscape and Urban Planning*, 102(4), 234-244. doi: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2011.05.002>
- 10) Derksen, M.L., van Teeffelen, Astrid, J.A. & Verburg, P.H., (2017). Green infrastructure for urban climate adaptation: how do residents' views on climate impacts and green infrastructure shape adaptation preferences?, *Landsc. Urban Plan.* 157, 106–130. doi: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2016.05.027>
- 11) Evans, G. (2003). The built environment and mental health, *Journal of Urban Health*, 80, 536-555. <https://doi.org/10.1093/jurban/jtg063>
- 12) Ghalibaf, M., Roostai, M., Ramezanzade, M. & Taheri, M. (2012). Evaluation of the quality of urban life (case study: Yaftebad neighborhood). *Geography*, 9(31), 33-54. [Persian]

- 13) Hosseini, A. & Saberi, A. (2023). The key drivers affecting the quality of life in raw cities (case study: Masiri city). *Geography*, 21(77), 111-134. [Persian]
<https://dor.isc.ac/dor/http://dor.dor/20.1001.1.27833739.1402.21.77.7.0>
- 14) James, P., Tzoulas, K., Adams, M., Barber, A., Box, J., Breuste, J., Elmqvist, T., Frith, M., Gordon, C., Greening, K., Hadley, J., Haworth, S., Kazmierczak, A., Johnston, M., Korpela, K., Moretti, M., Niemela, J., Pauleit, S., Roe, M., Sadler, J. & Thompson, W. (2009). Towards an integrated understanding of green space in the European built environment, *Urban forestry & Urban greening*, 8(2), 65-75.
<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2009.02.001>
- 15) Jennings, V. & Bamkole, O. (2019). The relationship between social cohesion and urban green space: an avenue for health promotion. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 16 (3), 452. doi: <https://doi.org/10.3390/ijerph16030452>
- 16) Liu, H., Li, F., Xu, L. & Han, B. (2017). The impact of socio-demographic, environmental, and individual factors on urban park visitation in Beijing, China, *Journal of Cleaner Production*, 163, 181-188.
<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.09.012>
- 17) Maas, J., Dillen, S., Verheij, R. & Groenewegen, P. (2009). Social contacts as a possible mechanism behind the relation between green space and health, *Health & Place*, 15(2), 586-595. doi: <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2008.09.006>
- 18) Maroufi, S. & Bayazidi, Gh. (2021). Evaluation and analysis of factors affecting the improvement of the activity performance of urban parks (case study of Mahabad City Family Park). *Environmental Science and Technology*, 23(1), 77-92. [Persian]
<https://doi.org/10.30495/jest.2018.33241.4097>
- 19) McCormack, G., Rock, M., Toohey, A. & Hignell, D. (2010). Characteristics of urban parks associated with park use and physical activity: A review of qualitative research, *Health & Place*, 16(4), 712-726.
<https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2010.03.003>
- 20) Mowen, A., Payne, L. & Scott, D. (2005). Change and Stability in Park Visitation Constraints Revisited, *Leisure Sciences*, 27(2), 191-204.
<https://doi.org/10.1080/01490400590912088>
- 21) Naroi, B. & Yael, M. (2021). Evaluation of visual and aesthetic preferences of users from the perspective of urban parks (Case study: Sayyad Shirazi Urban Park, Birjand). *Human and Environment*, 19(2), 219-201. [Persian]
- 22) Pinto, L., Ferreira, C. & Pereira, P. (2021). Environmental and socioeconomic factors influencing the use of urban green spaces in Coimbra (Portugal), *Science of the Total Environment*, 792, 148293.
<https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.148293>
- 23) Pourahmad, A. & Habibian, B. (2018). Evaluation of factors affecting people's satisfaction with parks in Ahvaz city using the satisfaction-importance model. *Spatial Planning*, 8(2), 61-80. [Persian]
<https://doi.org/10.22108/sppl.2018.81102.0>
- 24) Reyes-Riveros, R., Altamirano, A., De la Barrera, F., Rozas-Vasquez, D., Vieli, L. & Meli, P. (2021). Linking public urban green spaces and human well-being: A systematic review. *Urban For. Urban Green.* 61, 127105. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2021.127105>
- 25) Rezaei, M. & Asiyabani, Z. (2018). Evaluating the effectiveness of citizens' participation on the quality of life in urban affairs (case study: Niyriz city). *Geography*, 16(58), 141-156. [Persian]
- 26) Ries, AV., Voorhees, CC., Roche, KM., Gittelsohn, J., Yan, AF. & Astone, NM. (2009). A quantitative examination of park characteristics related to park use and physical activity among urban youth, *J Adolesc Health*, 45(3), 64-70. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2009.04.020>
- 27) Pourahmad, A & Habibian, B. (2018). Evaluation of factors affecting people's satisfaction with parks in Ahvaz city using the satisfaction-importance model. *Spatial Planning*, 8(2), 61-80. [Persian]
<https://doi.org/10.22108/sppl.2018.81102.0>
- 28) Salami, F., Sarver, R. & Ezzatpanah, B. (2021). The place of public spaces in the implementation of policies for the reconstruction of dysfunctional tissues: A case study of Imamzadeh Yahya (AS) neighborhood. *Geography*, 19(68), 83-101. [Persian]
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.27172996.1400.19.1.68>
- 29) Schetke, S., Qureshi, S., Lautenbach, S. & Kabisch, N. (2016). What determines the use of urban green spaces in highly urbanized areas? – Examples from two fast growing Asian cities, *Urban Forestry and Urban Greening*, 16, 150-159.

- <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2016.02.009>
- 30) Solimani, M., Brati, Z. & Mansoryan, H. (2013). Measuring the quality of life in transition neighborhoods. *Geography*, 11(38), 51-76. [Persian]
 - 31) Taylor, L. & Hochuli, D.F. (2015). Creating better cities: how biodiversity and ecosystem functioning enhance urban residents' wellbeing. *Urban Ecosyst.* 18 (3), 747-762. doi: <https://doi.org/10.1007/s11252-014-0427-3>
 - 32) Taylor, L. & Hochuli, D.F. (2017). Defining greenspace: multiple uses across multiple disciplines. *Landsc. Urban Plan.* 158, 25-38. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2016.09.024>
 - 33) Ulrich, R. (2006). Essay: Evidence-based health-care architecture, *The Lancet*, 368, 38-39.
 - 34) Vafadari Komarolya, D. (2022). Survey of Citizens' Satisfaction with Urban Parks in the Covid-19 Pandemic: An Online Survey. *Geography and Human Relationships*, 5(3), 31-43. [Persian]
 - 35) Vafadari Komarolya, D. (2022). The Role of Urban Green Spaces in Citizens' Welfare in Pandemic Conditions: A Review Study. *Geography and Human Relationships*, 5(2), 321-333.[Persian]
 - 36) Vafadari Komarolya, D., Kafi, M. & Khansefid, M. (2023). Investigating the Preventive Factors of People in the Society from Attending Urban Parks during the COVID-19 Pandemic. *Journal of Horticultural Science*, 37(1), 231-243. [Persian] <https://10.22067/jhs.2022.75378.1143>
 - 37) Vafadari Komarolya, D., Nazmfar, H., Hami, A. & Yazdani, M. H. (2024). Identifying of the aesthetic indicators of the urban landscape. *Geography*, 22(82), 149-164. [Persian] doi: <https://doi.org/10.22034/iga.2024.2036141.1318>
 - 38) Wang, P., Zhou, B., Han, L. & Mei, R. (2021). The motivation and factors influencing visits to small urban parks in Shanghai, China, *Urban forestry & Urban greening*, 60, 127086. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2021.127086>
 - 39) Wu, L. & Kyum Kim, S. (2021). Does socioeconomic development lead to more equal distribution of green space? Evidence from Chinese cities, *Science of the Total Environment*, 757, 143780. doi: <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.143780>
 - 40) Wu, L., Kyum Kim, S. & Lin, Ch. (2022), Socioeconomic groups and their green spaces availability in urban areas of China: A distributional justice perspective, *Environmental Science & Policy*, 131, 26-35. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2022.01.008>
 - 41) Yigitcanlar, T., Kamruzzaman, M., Teimouri, R., Degirmenci, K. & Aghnaei Alanjagh, F. (2020). Association between park visits and mental health in a developing country context: The case of Tabriz, Iran, *Landscape and Urban Planning*, 199, 103805. doi: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2020.103805>
 - 42) Yousefpour Dokhaniyeh, A. & Vafadari Komarolya, D. (2024). Analysis and recognition of design indicators for planting ornamental plants in urban green spaces. *Journal of Natural Environment*, 77(3), 537-549. <https://doi.org/10.22059/jne.2024.379080.2693>
 - 43) Zanon, D., Doucouliagos, Ch., Hall, J. & Lockstone, L. (2013). Constraints to Park Visitation: A Meta-Analysis of North American Studies, *Leisure Sciences*, 35(5), 475-493. doi: <https://doi.org/10.1080/01490400.2013.831294>
 - 44) Zhang, J., Piff, P., Lyer, R., Koleva, S. & Keltner, D. (2014). An occasion for unselfing: Beautiful nature leads to prosociality, *Journal of Environmental psychology*, 37, 61-72. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2013.11.008>
 - 45) Zhang, R., Peng, Sh., Sun, F., Deng, L. & Che, Y. (2022). Assessing the social equity of urban parks: An improved index integrating multiple quality dimensions and service accessibility, *Cities*, 129, 103839. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103839>



سنجش تأثیر عوامل فردی، بین فردی و ساختاری در استفاده از پارک‌های شهری

حسین نظم فر^۱، داود وفاداری کمارعلیا^۲

۱. گروه برنامه ریزی شهری و روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران. (نویسنده مسئول). E: nazmfar@uma.ac.ir

۲. گروه برنامه ریزی شهری و روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران. E: davood.vafadari@uma.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
واژگان کلیدی: فضاهای شهری فضاهای باز شهری مناظر و فضاهای سبز شهری کیفیت زندگی تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۰۲ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۱/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۳/۳۱	مناظر و فضاهای سبز شهری از مهم‌ترین فضاهای شهری در جهت بهبود کیفیت شهرها محسوب می‌شوند و بررسی مسائل مربوط به این فضاها از اهمیت بسزایی برخوردار می‌باشند، لذا هدف از تحقیق حاضر سنجش میزان اثرگذاری عوامل فردی، بین فردی و ساختاری در مراجعه شهروندان به پارک‌های شهری است. در همین راستا از منابع کتابخانه‌ای، پرسش‌نامه با ۳۸۹ نفر شرکت کننده، در ۳ بخش و ۹ شاخص و مصاحبه نیمه ساختار یافته با ۲۰ نفر شرکت کننده در ۴ بخش و ۱۹ سؤال بهره گرفته شد و در تحلیل پرسش‌نامه از میانگین امتیازی، در تحلیل مصاحبه از تحلیل ساختاری در نرم افزار کیفی اطلس تی آی و در نهایت برای ترکیب دو تحقیق کمی و کیفی از روش تحقیق ترکیبی به هم تنیده استفاده گردید. نتایج نشان داد استراحت و آرامش، دسترس پذیر بودن مهم‌ترین عوامل مؤثر در مراجعه شهروندان به پارک‌های شهری می‌باشند، همچنین افزایش سطح منظر نرم یا سرسبزی پارک‌های شهری مهم‌ترین رویکرد جهت افزایش استفاده و بازدید از این اماکن شناخته شد. به طور کلی می‌توان بیان نمود که بهره گیری مناسب از شاخص طراحی می‌تواند سایر شاخص‌ها را تحت تأثیر قرار داده و کارایی پارک‌های شهری را افزایش دهد.

استناد: نظم فر، حسین و وفاداری کمارعلیا، داود. (۱۴۰۴). سنجش تأثیر عوامل فردی، بین فردی و ساختاری در استفاده از پارک‌های شهری، نشریه جغرافیا، (۸۴)، ۲۳، ۶۳-۴۱.

<http://doi.org/10.22034/jiga.2025.2045945.1349>

صاحب امتیاز: انجمن جغرافیایی ایران

© نویسندگان



مقدمه و پیشینه

امروزه بیشتر شهرها از کمبود فضاهای با کیفیت برای زندگی جمعی رنج می‌برند (سلامی و همکاران، ۱۴۰۰: ۸۳). همچنین مفهوم کیفیت زندگی به‌عنوان عالی‌ترین مرتبه اهداف اجتماعی - اقتصادی کشورها، اساسی‌ترین مفاهیم توسعه، به‌عنوان راه حلی به جهت مشارکت شهروندان و هدف اصلی تمام برنامه‌ریزی‌ها، در راستای برنامه‌ریزی صحیح و کارآمد برای بهبود و افزایش رفاه شهروندان مورد ارزیابی قرار می‌گیرد (رضایی و آسیابانی، ۱۳۹۷: ۱۴۱، سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۲: ۵۱، قالیباف و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۳). مناظر و فضاهای سبز شهری از مهم‌ترین فضاهای شهری محسوب می‌شوند و می‌توانند در زیباسازی محیط‌های شهری و افزایش جذب شهروندان به فضاهای مذکور نقش مهمی را ایفا نمایند (وفاداری کمارعلیا و همکاران، ۱۴۰۳: ۱۴۹).

فضاهای سبز شهری بخش مهمی از منظر اجتماعی - اکولوژیکی در شهرها هستند و شامل پارک‌ها، جنگل‌ها، باغ‌ها، مسیرهای پیاده‌روی و راه‌های سبز می‌شوند (Taylor & Hochuli, 2017: 26). در دهه‌های گذشته با توجه به تمرکز بیش از حد جمعیت در شهرهای بزرگ و مشکلاتی که گریبان‌گیر این شهرها شده (حسینی و صابری، ۱۴۰۲: ۱۱۲) به‌طوری‌که در سال ۲۰۱۸ بیش از نیمی از جمعیت جهان در مناطق شهری زندگی می‌کردند و تا سال ۲۰۵۰ انتظار می‌رود از هر سه نفر دو نفر در شهرها زندگی کنند (Zhang et al, 2022: 1). رشد و توسعه شتابان و بی‌رویه شهرنشینی مسائل و معضلات متعددی از جمله بحران کیفیت زندگی و رفاه را فراوری کشورهای مختلف قرار داده است (اکبری و التیامی نیا، ۱۴۰۰: ۸۱). متأسفانه، شهروندان نه تنها به طور چشمگیری از مزایای طبیعت دور می‌شوند، بلکه به طور منظم تحت تأثیر اثرات نامطلوب شهرنشینی سریع و برنامه‌ریزی‌نشده قرار می‌گیرند (Bowler et al, 2010: 2 ; Evans, 2003: 536).

پارک‌های شهری دارایی‌های حیاتی هستند که اثرات مفیدی بر سلامت جسمی و روانی کاربران دارند (Bolitzer & Netusil, 2000: 186; Chiesura, 2004: 130 ; Yigitcanlar et al, 2020: 2). فضای سبز شهری از طریق تعاملات اجتماعی و بهبود سلامت روان به رفاه انسان کمک می‌کند (Jennings & Bamkole, 2019: 453; Reyes-Riveros et al, 2021: 1; Taylor & Hochuli, 2015: 748). و فضاهایی را برای تفریح و ساختن جامعه فراهم می‌کند. از نظر اکولوژیکی، فضاهای سبز شهری همچنین زیستگاه‌های حیات وحش را فراهم می‌کند، رواناب طوفان را کاهش می‌دهد، اثرات جزیره گرمایی را کاهش می‌دهد، کیفیت هوا را بهبود می‌بخشد، و می‌تواند مکانیسم‌های سازگاری را برای تغییرات آب و هوایی فراهم کند (Derkzen et al, 2017: 107).

فضاهای سبز شهری برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار سازمان ملل متحد تا سال ۲۰۳۰ حیاتی هستند، (شهرها و جوامع پایدار) و عمدتاً با هدف "ارائه دسترسی همگانی به فضاهای سبز و عمومی امن، فراگیر و قابل دسترسی، به ویژه برای زنان و کودکان، افراد مسن و افراد دارای معلولیت" علاوه بر این، فضاهای سبز شهری با (سلامت و رفاه خوب)، مرتبط است که هدف آن کاهش یک سوم مرگ و میر زودرس ناشی از بیماری‌های غیرواگیر از طریق پیشگیری و درمان و ارتقای سلامت روان و رفاه می‌باشد. کمیسیون اروپا (EC) همچنین در استراتژی تنوع زیستی خود برای سال ۲۰۳۰ به جمله "ما در زندگی خود به طبیعت نیاز داریم" اذعان دارد (Pinto et al, 2021: 2). کمبود زمان و اشتغال به سایر فعالیت‌ها و تعهدات خانگی، گسترده‌ترین محدودیت‌ها در استفاده از پارک‌های شهری هستند. توسعه بیش از حد پارک‌های شهری، هزینه‌ها و دسترسی ضعیف به عنوان کم‌اثرترین محدودیت‌ها ذکر شده‌اند، در حالی که عواملی که بازدید از پارک‌های شهری را بهبود بخشیده است شامل افزایش ایمنی پارک، ارائه اطلاعات بیشتر در مورد پارک‌ها،

ارائه فعالیت های بیشتر در پارک و ساخت پارک های نزدیک به خانه می شود (Zanon et al, 2013: 476; Mowen, 2005: 191).

عوامل مؤثر در بازدید از پارک های شهری شامل: عوامل درون فردی (عوامل روانشناختی درونی فرد، مانند عدم علاقه یا ترس از جنایت یا حمله)، عوامل بین فردی (تعاملات وابسته به دیگران، مانند حضور یک همراه برای ملاقات) و عوامل ساختاری (عوامل محیطی مانند نزدیکی امکانات یا اوقات فراغت موجود) می باشد. افراد مسن، اقلیت های نژادی یا قومی، زنان و خانواده های کم درآمد بیشتر از پارک ها استفاده نمی کنند یا کمتر استفاده می نمایند. همچنین مشخص شده است که عوامل بین فردی، مانند حضور در پارک با دوستان و خانواده، به طور قابل توجهی با استفاده از پارک مرتبط است (Ries et al, 2009: 60). از ویژگی های پارک ها گرفته تا ویژگی های محله مانند پیاده روی، تراکم جمعیت، اتصال جاده، و سرعت ترافیک عوامل محیطی مؤثر بر استفاده از پارک های شهری به خوبی نشان داده شده اند (Ries et al, 2009: 61; McCormack et al, 2010: 713). همچنین مطالعات اخیر سهم قابل توجهی از عوامل روانشناختی را نیز برجسته کرده اند (Liu et al, 2017: 182).

انسان کوشش می کند ظرفیت های محیطی را با نیاز خود هماهنگ گرداند. به همین دلیل طراحی و برنامه ریزی شهری به علت مرتبط بودن با فضاهای عمومی و محیط اجتماعی این قابلیت را دارا می باشد تا با ایجاد تغییر در ظرفیت های محیطی آن را با نیازهای شهروندان به ویژه نیاز به برخورداری از سلامتی هماهنگ کند (عظیمی و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۰۷). طبق نظریه گرهارد ریشتر به مجموعه فضاهای آزاد و سبزی که درون محیط های شهری با اهدافی مشخص برنامه ریزی شده و عهده دار عملکردهای معین می باشند فضای سبز شهری اطلاق می شود. شاید بتوان سیر کم رنگ شدن اهمیت فضای سبز را، مرتبط با تبدیل نمودن زمین به یک کالای گران بها و سودآور دانست. در صورتی که فضای سبز شهری در مجموعه زیرساخت های اجتماعی قرار می گیرد، زمینی که باید فضای سبز روی آن احداث گردد، غالباً در اختیار مالکیت خصوصی می باشد. طراحی و معماری فضای سبز شهری در مفهوم فعلی آن علاوه بر پاسخگویی به نیازهای زیباشناختی شهروندان، باید نیازهای بهداشتی، زیست محیطی و روانی - اجتماعی جامعه را نیز پاسخ دهد. از دیدگاه محیط زیست فضای سبز شهری شامل بخش جاندار ساخت کالبدی شهر می باشد. بنابراین هر زمانی اهمیت وجود فضای سبز شهری در شهرهایی که تمایل دارند، فرهنگ توسعه یافتگی خود را پرورش دهند و توسعه یافته گردند، به درستی ادراک شود، منطبق طراحی چنین بیان می کند که بین بخش بی جان و جاندار ساختار کالبدی نوعی تعادل وجود داشته باشد. از طرفی ایجاد فضای سبز نمی تواند جدا از نیازهای جامعه شهری برنامه ریزی و طراحی گردد. مناسب ترین محل برای تجدید قوای جسمی و روحی شهروندان فضاهای سبز و آزاد هستند که جهت تأمین همین اهداف طراحی و برنامه ریزی شده باشند (بهرام سلطانی، ۱۳۹۸: ۱۴۷).

از آنجایی که جمعیت جهان به رشد خود ادامه داده است و با افزایش سرعت شهرنشینی، میزان فضای سرانه در حال کاهش است. این امر همچنین منجر به از بین رفتن سرانه فضای سبز شهری و در نتیجه کاهش تماس روزانه بین انسان و محیط طبیعی شده است. بسیاری از مطالعات فواید جسمی و روحی تماس انسان با طبیعت را در شهرها نشان داده اند. این مزایا شامل بازیابی ذهنی، سلامت جسمانی، بهبود سلامت عاطفی و شناخت و افزایش تعامل انسانی و قرار گرفتن در معرض طبیعت می شود. حضور کمتر در محیط بیرون با چاقی، پوکی استخوان، افسردگی، بیماری قلبی و خستگی ذهنی مرتبط است. در شهرهای پرجمعیت با ساختمان های بلند، فضای سبز شهری راهی مناسب برای تعامل ساکنان شهری با طبیعت است. با این حال، برای شهرهایی که زمین کمی دارند، یافتن مناطقی برای فضای سبز شهری جدید

می‌تواند دشوار و پرهزینه باشد (Carrus et al, 2014: 61 ; Zhang et al, 2014: 61 ; Maas et al, 2009: 586 ; Ulrich, 2006: 38 ; Wang et al, 2021: 1 ; James et al, 2009: 65 ; 2015: 221).

طبق مطالب بیان شده می‌توان گفت که مناظر و فضاهای سبز شهری به ویژه پارک‌های شهری از فضاهای مهم شهری محسوب می‌شوند و شهروندان غالب اوقات فراغت خود را در این اماکن سپری می‌نمایند به همین سبب آماده سازی شرایط موجود در این فضاها برای جذب بهتر شهروندان از اهمیت بسزایی برخوردار می‌باشد، بر این اساس هدف از پژوهش حاضر بررسی تأثیر عوامل فردی، بین فردی و ساختاری در استفاده از پارک‌های شهری است. بمانیان و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان بررسی شاخص‌های تعیین کننده مفاهیم فضایی و عملکردی پارک‌های درون شهری در مقیاس محلی با تأکید بر پارک شفق به این نتیجه رسیدند که ترکیب فضایی پارک‌های محلی با رعایت اصول نظم، تنوع، تعادل، سلسله مراتب، فرم، رنگ و مقیاس شکل گرفته و با استفاده از شاخص‌های فضایی و عملکردی، مدیریت فضاهای متنوع پارک در یک نظام منسجم و همگون میسر می‌گردد. صفایی پور و حبیبیان (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر عوامل محیطی بر شکل‌گیری انواع اجتماعات فراغتی در پارک‌های شهری مطالعه موردی: پارک‌های شهر اهواز به این نتیجه رسیدند که مطلوبیت مکان پارک‌ها و نیز مطلوبیت فضای داخلی پارک‌ها بر شکل‌گیری اجتماعات فراغتی در آنها مؤثر است و در نمونه‌های مورد مطالعه، مطلوبیت بیشتر مکان پارک و فضای داخلی موجب شده تا گروه‌های خانوادگی بیشتری در پارک‌ها حضور پیدا کنند و ضعف این عوامل موجب بیشتر شدن حضور گروه‌های دوستان و همسالان شده است.

پوراحمد و حبیبیان (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان ارزیابی عوامل مؤثر بر میزان رضایت مردم از پارک‌های شهر اهواز با مدل رضایت - اهمیت به این نتیجه رسیدند که مردم بیشترین اهمیت را برای معیارهای امنیت و نظافت و کمترین اهمیت را برای امکانات فرهنگی قائل بوده‌اند و فقط مرکزیت پارک دولت رضایت مخاطبان را به نسبت اهمیت قائل شده برآورده کرده و رضایت از دیگر معیارها به نسبت اهمیت آنها کافی نبوده است. معروفی و بایزیدی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان ارزیابی و تحلیل عوامل مؤثر بر ارتقای عملکرد فعالیتی پارک‌های شهری (نمونه موردی پارک خانواده شهر مهاباد) به این نتیجه رسیدند که ایجاد فضاهای شهری همچون پارک خانواده، بدون توجه به جنبه‌های فعالیتی، به‌ویژه مبتنی بر خواست گروه‌های مختلف کاربران فضا، صرفاً در حد یک کاربری باقی‌مانده و جذابیت و کارایی لازم برای حضور شهروندان را نداشته، لذا پویایی و عملکرد فعالیتی مطلوب تحقق نخواهد یافت. نارویی و یل (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان ارزیابی ترجیحات بصری و زیبایی‌شناختی کاربران از منظر پارک‌های شهری (مطالعه موردی: پارک‌شهری صیاد شیرازی بیرجند) به این نتیجه رسیدند که از دیدگاه کاربران کمبود فضای سبز و همچنین عدم ایجاد هماهنگی بین الگوهای طراحی کاشت موجود با ساختار طبیعی سایت در پهنه خدماتی - رفاهی، نقش مهمی را در کاهش کیفیت بصری منظر در این پهنه ایفا می‌کند.

دایی^۱ (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان تفاوت‌های نژادی/قومی و اجتماعی-اقتصادی در دسترسی به فضای سبز شهری: کجا باید مداخله کرد؟ به این نتیجه رسیدند که دسترسی فضایی به فضاهای سبز در آتلانتا به طور مساوی توزیع نشده است. هر دو مدل نشان می‌دهند که محله‌هایی با غلظت بالاتری از آمریکایی‌های آفریقایی تبار دسترسی ضعیف‌تری به فضاهای سبز داشتند ($P < 0.05$). جمعیت آسیایی به طور قابل توجهی در مدل OLS دسترسی ضعیفی داشتند اما در مدل تأخیر فضایی نه. دسترسی ضعیف در مناطق محروم از نظر اجتماعی و اقتصادی نیز وجود داشت. اسپچکت و

همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان چه چیزی استفاده از فضاهای سبز شهری را در مناطق با رشد سریع شهری تعیین می کند؟ - نمونه هایی از دو شهر آسیایی با رشد سریع به این نتیجه رسیدند که برخی از فعالیت های فضای سبز و امکانات مورد انتظار مشابه و برخی در کشورهای توسعه یافته در مقایسه با کشورهای در حال توسعه متفاوت هستند. این تفاوت ها ممکن است ناشی از تأثیرات فرهنگی یا مذهبی باشد و به گسترش پایگاه دانش در مورد استفاده از فضاهای سبز شهری در شهرهای آسیایی با رشد سریع کمک کند. پینتو و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان عوامل محیطی و اجتماعی-اقتصادی مؤثر بر استفاده از فضاهای سبز شهری در کویمبرا (پرتغال) به این نتیجه رسیدند که پیاده روی، ملاقات با افراد، تمرین و انجام فعالیت با کودکان فعالیت هایی است که توسط اکثر کاربران انجام می شود و برای سلامت جسمی و عاطفی مفید تلقی می شود. چند منظوره بودن یکی از ویژگی های همه پارک ها است و بسیار مورد استقبال کاربران قرار می گیرد.

وو و کیم (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان آیا توسعه اجتماعی-اقتصادی منجر به توزیع برابرتر فضای سبز می شود؟ شواهدی از شهرهای چین به این نتیجه رسیدند که سطوح توسعه اقتصادی منعکس شده توسط تولید ناخالص داخلی سرانه تأثیر مثبت و معناداری بر برابری توزیع فضای سبز داشته است. سیاست های مربوط به جنگل کاری شهری در چین در ترویج توزیع برابر فضای سبز موفق بود. وو و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان گروه های اجتماعی و اقتصادی و در دسترس بودن فضاهای سبز آنها در مناطق شهری چین: دیدگاه عدالت توزیعی به این نتیجه رسیدند که مهاجران داخلی نسبت به مردم محلی بیشتر به پارک ها مراجعه می کنند. ساکنان شهرک های مسکونی ارزان قیمت و روستاهای شهری (که گروه های حاشیه نشین درون شهرها هستند) نسبت به سایر گروه ها از میزان پوشش گیاهی بالاتری برخوردارند. با این حال، افراد با درآمد بالاتر نسبت به گروه های کم درآمد بیشتر به پارک های نزدیک تر محل زندگی خود مراجعه می کنند. پیرا دا سیلوا و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان فضاهای سبز شهری و آسیب پذیری اجتماعی در مناطق شهری برزیل: به سوی عدالت زیست محیطی به این نتیجه رسیدند که در چارچوب سیاست های کاربری اراضی، وقتی فضاهای سبز در میان مجموعه امکانات شهری قرار می گیرند، مروج عدالت محیطی و فضایی می شوند و می توانند نابرابری را در شهرها کاهش دهند.

با توجه به تحقیقات اشاره شده می توان بیان نمود که مهم ترین وجه تمایز تحقیق حاضر نسبت به سایر تحقیقات مشابه بررسی دقیق و کامل عوامل مؤثر بر استفاده از پارک های شهری شامل عوامل فردی، بین فردی و عوامل ساختاری از طریق پرسش نامه و مصاحبه در راستای دستیابی به نتایج قابل اعتماد و با استفاده از روش تحقیق ترکیبی می باشد. همچنین هدف از تحقیق حاضر سنجش میزان اثرگذاری عوامل فردی، بین فردی و ساختاری در مراجعه شهروندان به پارک های شهری است. عوامل مؤثری که در تحقیق حاضر مورد بررسی قرار گرفته در تحقیقات داخلی و خارجی دیده نمی شود، علاوه بر این پژوهش حاضر با دریافت نظر شهروندان به وسیله استفاده از روش تحقیق ترکیبی از نتیجه گیری یک جانبه جلوگیری نموده و نوآوری دیگری در این زمینه تحقیقی ایجاد کرده است.

۱- Schetke et al, 2016

۲- Pinto et al, 2021

۳- Wu & Kim, 2021

۴- Wu et al, 2022

۵- Pereira da Silva et al, 2023

مبانی نظری

فضاهای سبز شهری: فضاهای سبز شهری در شکل‌های گوناگون همچون پارک‌های شهری، فضاهای باز شهری، بام‌های سبز، باغ‌های عمومی، زمین‌های جنگلی و غیره از مهم‌ترین اجزای یک محیط سالم به شمار می‌روند. فضاهای سبز شهری تفریحات بصری و زیبایی شناختی لازم برای تأمین سلامت جسمی و روانی ساکنان شهرها را ارائه می‌دهند. فضاهای سبز شهری عناصر حیاتی شهرها هستند. این فضاها بسیاری از مزایای زیست محیطی و بهبود کیفیت زندگی شهروندان را فراهم می‌کنند. مردم از هر قومیت بخشی از اوقات فراغت خود را در مناطق سرسبز می‌گذرانند. پارک‌های شهری مکان‌های سبز فراگیرتری نسبت به مناطق سبز غیر شهری هستند و پارک‌های شهری می‌توانند انسجام اجتماعی را ارتقا دهند (وفاداری کمارعلیا، ۱۴۰۱: ۳۲۲).

پارک‌های شهری: بدون شک مناظر و فضاهای سبز شهری در پایداری حیات زیستی، انسانی و طبیعی در شهرهای امروزی از عوامل مؤثر هستند که اگر به شیوه درست برنامه ریزی و طراحی گردند در سلامت روان شهروندان تأثیرگذار خواهند بود. پارک‌های شهری در بهبود شرایط روحی، اجتماعی، زیست محیطی به عنوان یکی از ارکان های مؤثر فضاهای شهری جایگاه مهمی را تصاحب نموده است. محققان معتقدند که پارک‌های شهری در کاهش خشونت، جوان سازی و آرامش تأثیرگذار می‌باشند. پارک‌ها فراهم کننده احساس امنیت، آرامش و آسودگی خاطری هستند که توجه به ابعاد گوناگون آن می‌تواند ارتباطات و سرمایه اجتماعی بزرگی که خود عاملی برای ثبات، آرامش و لذت از فضاهای عمومی شهری است را سبب گردد. در نهایت طراحی پارک‌ها بر طبق ضوابط و استانداردها تأثیر فراوانی در فضاهای عمومی شهری و روابط اجتماعی دارد (وفاداری کمارعلیا، ۱۴۰۱: ۳۴).

روش تحقیق

این پژوهش با توجه به روش جمع آوری اطلاعات و مواد و روش‌ها از منظر هدف از نوع تحقیق کاربردی و از منظر روش از نوع تحقیق توصیفی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل افرادی می‌گردد که از پارک‌های شهری دیدار کرده و در این فضاها حضور یافته‌اند و مختص به یک محدوده خاص نبوده و پرسش‌نامه به طور عمومی در فضاهای مجازی و به صورت حضوری پخش گردید.

پرسش‌نامه بعد از تهیه و تنظیم و با روش نمونه گیری تصادفی ساده به جهت در اختیار داشتن جامعه آماری متنوع و قابل توجه از طریق برخط و پیام‌رسان‌های مورد تأیید و به صورت حضوری در بین افراد مختلف از سراسر کشور پخش شد.

در پژوهش حاضر از منابع کتابخانه‌ای همچون مقالات مرتبط، پرسش‌نامه و مصاحبه استفاده شد که نحوه پاسخگویی به سؤالات پرسش‌نامه و هدف از آن در پرسش‌نامه درج گردید. پرسش‌نامه مذکور از ۳ بخش و ۹ شاخص مرتبط با موضوع و هدف مقاله برگرفته از منابع علمی تشکیل شد که شامل: ۱- عوامل درون فردی (علاقه مندی، امنیت، آرامش)، ۲- عوامل بین فردی (ملاقات با دوستان، ورزش گروهی، قرارگیری در اجتماع) و ۳- عوامل ساختاری (دسترسی، امکانات، طراحی) می‌باشد که برگرفته از منابع علمی باشد (Ries et al, 2009: 66) می‌گردد. لازم به ذکر است برای اطمینان از پایایی پرسشنامه از روش تکرار آزمایش استفاده گردید، به اینصورت که ۱۰ عدد پرسشنامه را در بازه زمانی دو هفته ایی

بین نمونه اولیه توزیع نمودیم و با مقایسه پاسخ ها در دو بازه زمانی متفاوت مشخص گردید که پاسخ ها عینا شبیه به یکدیگر بوده و پرسشنامه از پایایی مناسبی برخوردار است، از نظر روایی پرسشنامه نیز، ۱۰ عدد پرسشنامه بین متخصصین امر توزیع شد و روایی آن توسط ایشان مورد تایید قرار گرفت. سوالات مصاحبه از نوع مصاحبه نیمه ساختار یافته در ۴ بخش و ۱۹ سوال طراحی شد که شامل عوامل فردی، عوامل بین فردی، عوامل ساختاری و راهکارهای افزایش بازدید از پارک های شهری می باشد. همچنین به هنگام پخش پرسشنامه از افراد علاقه مند و داوطلب به تعداد ۲۰ نفر مصاحبه صورت گرفت.

بعد از جمع آوری پرسشنامه ها داده های موجود در آن ها استخراج شد و فراوانی هر یک از گزینه های موجود در سوالات مشخص گردید، بعد از این فرایند برای بررسی پاسخ های داده شده به گزینه های موجود (کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم) به ترتیب امتیاز (۴، ۳، ۲، ۱) اختصاص داده شد. بعد از اعمال فرایند میانگین گیری امتیازی، امتیاز مربوط به هر شاخص مشخص گردید و با حد وسط میانگین امتیازی (۲/۵) و میانگین امتیازی سایر شاخص ها مقایسه شده و در نهایت جمع بندی حاصل از فرایند مذکور به طور کامل در بخش نتایج آورده شد (وفاداری کمارعلیا و همکاران، ۱۴۰۲: ۲۳۳). در تجزیه و تحلیل داده مرتبط با بخش مصاحبه از روش تحلیل ساختاری استفاده گردید و متون به دست آمده از مصاحبه های انجام شده واژه به واژه و سطر به سطر مورد بررسی قرار گرفته و ارتباط بین کدهای موجود در آن ها کشف گردید، سپس این متون وارد نرم افزار اطلس تی آی شد و کوتیشن ها و کدبندی های مورد نظر انجام گرفته و ارتباط بین کدهای مستخرج شده از طریق ابزارهای موجود در نرم افزار تعریف گردید و در نهایت این ارتباطات به صورت مدل از نرم افزار استخراج شد (یوسف پور دخانیه و وفاداری کمارعلیا، ۱۴۰۳: ۵۳۹). سپس با ترکیب نتایج تحقیق کمی یا همان پرسش نامه و تحقیق کیفی یا همان مصاحبه از طریق روش تحقیق ترکیبی به هم تنیده که در این روش، ارزش و جایگاه تحقیق کمی و کیفی یکسان بوده و به طور همزمان انجام می شوند، همگونی و هم راستایی نتایج حاصل از این تحقیقات بررسی شده و نتیجه کلی با تلفیق دو تحقیق کمی و کیفی مشخص گردید.

بحث و یافته ها

بخش آمار توصیفی

در بخش آمار توصیفی مرتبط با پرسش نامه و مصاحبه بعد از بررسی مشخص گردید که از ۳۸۹ نفر شرکت کننده در تحقیق کمی و ۲۰ نفر شرکت کننده در تحقیق کیفی، ۱۹۹ نفر مرد و ۱۹۰ نفر زن می باشند که در این میان بیشترین نفر شرکت کننده از نظر تحصیلات مرتبط با مقطع لیسانس بوده و همچنین بیشترین نفر شرکت کننده از نظر سن مربوط به بازه سنی ۲۰ تا ۳۰ می باشد، این امر را می توان به دلیل توزیع پرسشنامه در فضای مجازی به خوبی توجیه نمود (جدول ۱).

جدول ۱. مشخصات دموگرافیک شرکت کنندگان

سن (سال)	تعداد	درصد
کمتر از ۲۰ سال	۴۸	۱۲
۲۰ تا ۳۰ سال	۱۵۷	۴۰
۳۰ تا ۴۰ سال	۱۰۵	۲۷
۴۰ تا ۵۰ سال	۶۹	۱۸
۵۰ سال به بالا	۱۰	۳

جنسیت	تعداد	درصد
مرد	۱۹۹	۵۱
زن	۱۹۰	۴۹
تحصیلات	تعداد	درصد
زیر دیپلم و دیپلم	۱۰۴	۲۶
لیسانس	۱۹۷	۵۱
فوق لیسانس	۸۰	۲۱
دکتری تخصصی	۸	۲

منبع: (تحقیقات نویسندگان)

بخش پرسش نامه

عوامل درون فردی

شاخص علاقه مندی: در بررسی شاخص علاقه مندی مشخص گردید که از ۳۸۹ نفر شرکت کننده در تحقیق، ۹۸ نفر گزینه کاملاً موافقم، ۲۰۶ نفر گزینه موافقم، ۲۲ نفر نظری ندارم، ۴۶ نفر مخالفم، ۱۷ نفر کاملاً مخالفم را انتخاب کرده اند. میانگین امتیازی برای این شاخص ۲/۹ می باشد که از میانگین امتیازی متوسط (۲/۵) بالاتر می باشد و نشان دهنده این واقعیت است که شاخص علاقه مندی برای حضور در پارک های شهری حائز اهمیت می باشد (مطابق جدول ۲).

جدول ۲. شاخص علاقه مندی

گزینه ها	تعداد	درصد	امتیاز
کاملاً موافقم	۹۸	۲۵	۴
موافقم	۲۰۶	۵۳	۳
نظری ندارم	۲۲	۶	۰
مخالفم	۴۶	۱۲	۲
کاملاً مخالفم	۱۷	۴	۱
میانگین امتیازی		۲/۹	

منبع: (تحقیقات نویسندگان)

شاخص امنیت

در بررسی شاخص امنیت مشخص گردید که از ۳۸۹ نفر شرکت کننده در تحقیق، ۸۷ نفر گزینه کاملاً موافقم، ۲۰۱ نفر گزینه موافقم، ۲۱ نفر نظری ندارم، ۴۳ نفر مخالفم، ۳۷ نفر کاملاً مخالفم را انتخاب کرده اند. میانگین امتیازی برای این شاخص ۲/۸ می باشد که از میانگین امتیازی متوسط (۲/۵) بالاتر می باشد و نشان دهنده این واقعیت است که شاخص امنیت برای حضور در پارک های شهری حائز اهمیت است (مطابق جدول ۳).

جدول ۳. شاخص امنیت منبع: (تحقیقات نویسندگان)

گزینه‌ها	تعداد	درصد	امتیاز
کاملاً موافقم	۸۷	۲۲	۴
موافقم	۲۰۱	۵۲	۳
نظری ندارم	۲۱	۵	۰
مخالفم	۴۳	۱۱	۲
کاملاً مخالفم	۳۷	۱۰	۱
میانگین امتیازی		۲/۸	

آرامش

در بررسی شاخص آرامش مشخص گردید که از ۳۸۹ نفر شرکت کننده در تحقیق، ۹۰ نفر گزینه کاملاً موافقم، ۲۳۰ نفر گزینه موافقم، ۵ نفر نظری ندارم، ۴۱ نفر مخالفم، ۲۳ نفر کاملاً مخالفم را انتخاب کرده‌اند. میانگین امتیازی برای این شاخص ۳ می‌باشد که از میانگین امتیازی متوسط (۲/۵) بالاتر می‌باشد و نشان دهنده این واقعیت است که شاخص آرامش برای حضور در پارک‌های شهری حائز اهمیت می‌باشد (جدول ۴).

جدول ۴. شاخص آرامش

گزینه‌ها	تعداد	درصد	امتیاز
کاملاً موافقم	۹۰	۲۳	۴
موافقم	۲۳۰	۵۹	۳
نظری ندارم	۵	۱	۰
مخالفم	۴۱	۱۱	۲
کاملاً مخالفم	۲۳	۶	۱
میانگین امتیازی		۳	

منبع: (تحقیقات نویسندگان)

عوامل بین فردی

شاخص ملاقات با دوستان

در بررسی شاخص ملاقات با دوستان مشخص گردید که از ۳۸۹ نفر شرکت کننده در تحقیق، ۷۳ نفر گزینه کاملاً موافقم، ۱۹۷ نفر گزینه موافقم، ۳۸ نفر نظری ندارم، ۴۵ نفر مخالفم، ۳۶ نفر کاملاً مخالفم را انتخاب کرده‌اند. میانگین امتیازی برای این شاخص ۲/۶ می‌باشد که از میانگین امتیازی متوسط (۲/۵) بالاتر می‌باشد و نشان دهنده این واقعیت است که شاخص ملاقات با دوستان برای حضور در پارک‌های شهری اهمیت متوسطی را دارا می‌باشد (مطابق جدول ۵).

جدول ۵. شاخص ملاقات با دوستان

گزینه‌ها	تعداد	درصد	امتیاز
کاملاً موافقم	۷۳	۱۹	۴
موافقم	۱۹۷	۵۱	۳
نظری ندارم	۳۸	۱۰	۰
مخالفم	۴۵	۱۱	۲
کاملاً مخالفم	۳۶	۹	۱
میانگین امتیازی		۲/۶	

شاخص ورزش گروهی

در بررسی شاخص ملاقات با دوستان مشخص گردید که از ۳۸۹ نفر شرکت کننده در تحقیق، ۶۴ نفر گزینه کاملاً موافقم، ۱۸۷ نفر گزینه موافقم، ۳۴ نفر نظری ندارم، ۵۸ نفر مخالفم، ۴۶ نفر کاملاً مخالفم را انتخاب کرده‌اند. میانگین امتیازی برای این شاخص ۲/۵ می‌باشد که با میانگین امتیازی متوسط (۲/۵) برابر می‌باشد و نشان دهنده این واقعیت است که شاخص ورزش گروهی برای حضور در پارک‌های شهری اهمیت متوسطی را دارا است (مطابق جدول ۶).

جدول ۶. شاخص ورزش گروهی

گزینه‌ها	تعداد	درصد	امتیاز
کاملاً موافقم	۶۴	۱۶	۴
موافقم	۱۸۷	۴۸	۳
نظری ندارم	۳۴	۹	۰
مخالفم	۵۸	۱۵	۲
کاملاً مخالفم	۴۶	۱۲	۱
میانگین امتیازی		۲/۵	

شاخص قرارگیری در اجتماع

در بررسی شاخص قرارگیری در اجتماع مشخص گردید که از ۳۸۹ نفر شرکت کننده در تحقیق، ۶۰ نفر گزینه کاملاً موافقم، ۱۸۱ نفر گزینه موافقم، ۵۷ نفر نظری ندارم، ۶۶ نفر مخالفم، ۲۵ نفر کاملاً مخالفم را انتخاب کرده‌اند. میانگین امتیازی برای این شاخص ۲/۴ می‌باشد که از میانگین امتیازی متوسط (۲/۵) پایین‌تر می‌باشد و نشان دهنده این واقعیت است که شاخص قرارگیری در اجتماع برای حضور در پارک‌های شهری اهمیت قابل توجهی ندارد و کمتر از متوسط می‌باشد (جدول ۷).

جدول ۷. شاخص قرارگیری در اجتماع

گزینه‌ها	تعداد	درصد	امتیاز
کاملاً موافقم	۶۰	۱۶	۴
موافقم	۱۸۱	۴۶	۳
نظری ندارم	۵۷	۱۵	۰
مخالفم	۶۶	۱۷	۲

نظم فر و وفاداری / تعیین مناطق بحرانی.....			۵۱
کاملاً مخالفم	۲۵	۶	۱
میانگین امتیازی		۲/۴	

عوامل ساختاری

شاخص دسترسی

در بررسی شاخص دسترسی مشخص گردید که از ۳۸۹ نفر شرکت کننده در تحقیق، ۹۶ نفر گزینه کاملاً موافقم، ۲۱۲ نفر گزینه موافقم، ۱۲ نفر نظری ندارم، ۶۲ نفر مخالفم، ۷ نفر کاملاً مخالفم را انتخاب کرده‌اند. میانگین امتیازی برای این شاخص ۳ می‌باشد که از میانگین امتیازی متوسط (۲/۵) بالاتر می‌باشد و نشان دهنده این واقعیت است که شاخص دسترسی برای حضور در پارک‌های شهری حائز اهمیت می‌باشد (مطابق جدول ۸).

جدول ۸. شاخص دسترسی

گزینه‌ها	تعداد	درصد	امتیاز
کاملاً موافقم	۹۶	۲۵	۴
موافقم	۲۱۲	۵۴	۳
نظری ندارم	۱۲	۳	۰
مخالفم	۶۲	۱۶	۲
کاملاً مخالفم	۷	۲	۱
میانگین امتیازی		۳	

منبع: (تحقیقات نویسندگان)

شاخص امکانات

در بررسی شاخص امکانات مشخص گردید که از ۳۸۹ نفر شرکت کننده در تحقیق، ۸۵ نفر گزینه کاملاً موافقم، ۲۰۱ نفر گزینه موافقم، ۱۸ نفر نظری ندارم، ۶۷ نفر مخالفم، ۱۸ نفر کاملاً مخالفم را انتخاب کرده‌اند. میانگین امتیازی برای این شاخص ۲/۸ می‌باشد که از میانگین امتیازی متوسط (۲/۵) بالاتر می‌باشد و نشان دهنده این واقعیت است که شاخص امکانات برای حضور در پارک‌های شهری حائز اهمیت می‌باشد (جدول ۹).

جدول ۹. شاخص امکانات

گزینه‌ها	تعداد	درصد	امتیاز
کاملاً موافقم	۸۵	۲۱	۴
موافقم	۲۰۱	۵۲	۳
نظری ندارم	۱۸	۵	۰
مخالفم	۶۷	۱۷	۲
کاملاً مخالفم	۱۸	۵	۱
میانگین امتیازی		۲/۸	

منبع: (تحقیقات نویسندگان)

شاخص طراحی

در بررسی شاخص دسترسی مشخص گردید که از ۳۸۹ نفر شرکت کننده در تحقیق، ۹۲ نفر گزینه کاملاً موافقم، ۲۱۱ نفر گزینه موافقم، ۱۴ نفر نظری ندارم، ۶۹ نفر مخالفم، ۳ نفر کاملاً مخالفم را انتخاب کرده‌اند. میانگین امتیازی برای این

شاخص ۲/۹ می‌باشد که از میانگین امتیازی متوسط (۲/۵) بالاتر می‌باشد و نشان دهنده این واقعیت است که شاخص طراحی برای حضور در پارک‌های شهری حائز اهمیت می‌باشد (مطابق جدول ۱۰).

جدول ۱۰. شاخص طراحی

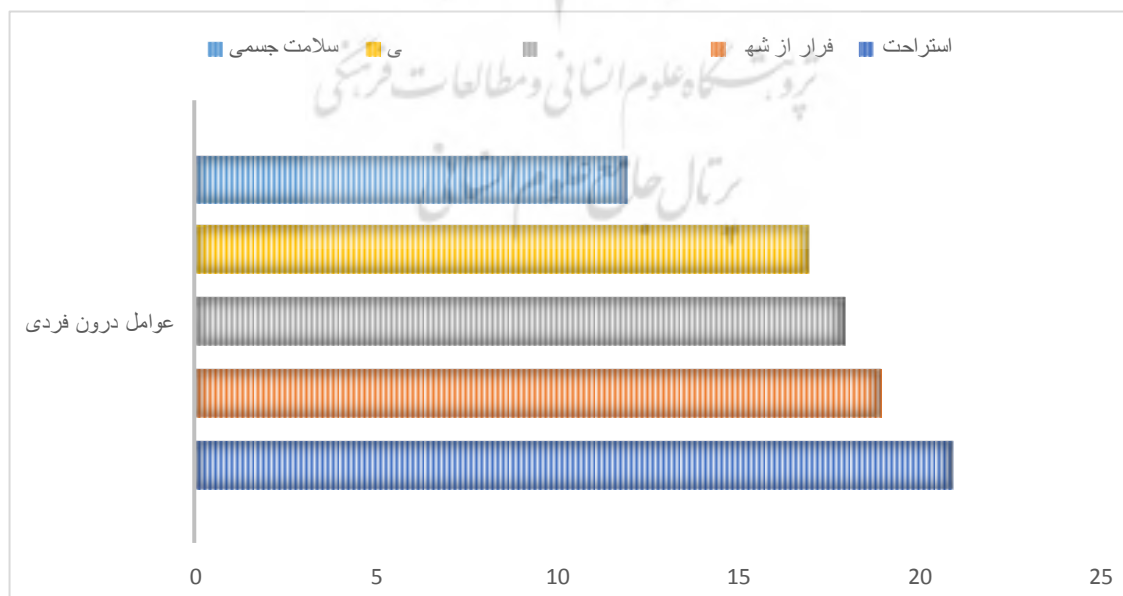
گزینه‌ها	تعداد	درصد	امتیاز
کاملاً موافقم	۹۲	۲۴	۴
موافقم	۲۱۱	۵۴	۳
نظری ندارم	۱۴	۳	۰
مخالقم	۶۹	۱۸	۲
کاملاً مخالفم	۳	۱	۱
میانگین امتیازی		۲/۹	

منبع: (تحقیقات نویسندگان)

بخش مصاحبه

عوامل درون فردی

با بررسی متون به دست آمده از مصاحبه و واژه کاوی و مفهوم یابی آن‌ها به روش تحلیل ساختاری در بحث عوامل درون فردی مؤثر در مراجعه شهروندان به پارک‌های شهری مشخص گردید که استراحت با ۲۱ بار تکرار توسط مصاحبه شوندگان مهم‌ترین عامل می‌باشد، همچنین عامل فرار از شهر با ۱۹ بار تکرار در مصاحبه‌های انجام شده در پله دوم اهمیت قرار گرفته است و عوامل حضور در طبیعت، سلامت روحی و سلامت جسمی هر کدام به ترتیب با ۱۸، ۱۷ و ۱۲ بار تکرار در پله‌های بعدی اهمیت واقع شده‌اند. با بررسی جزئی‌تر نتایج حاصل از مصاحبه در این بخش می‌توان بیان نمود که مراجعه به پارک جهت استراحت نمودن و دوری از مشغله‌های روزمره در راستای سایر عوامل نیز می‌باشد، چرا که با استراحت افراد جامعه می‌توانند سلامتی روحی و جسمی خود را تأمین نمایند و با حضور در پارک، حضور در طبیعت را نیز به دست آورده و تجربه کنند (مطابق شکل ۱).

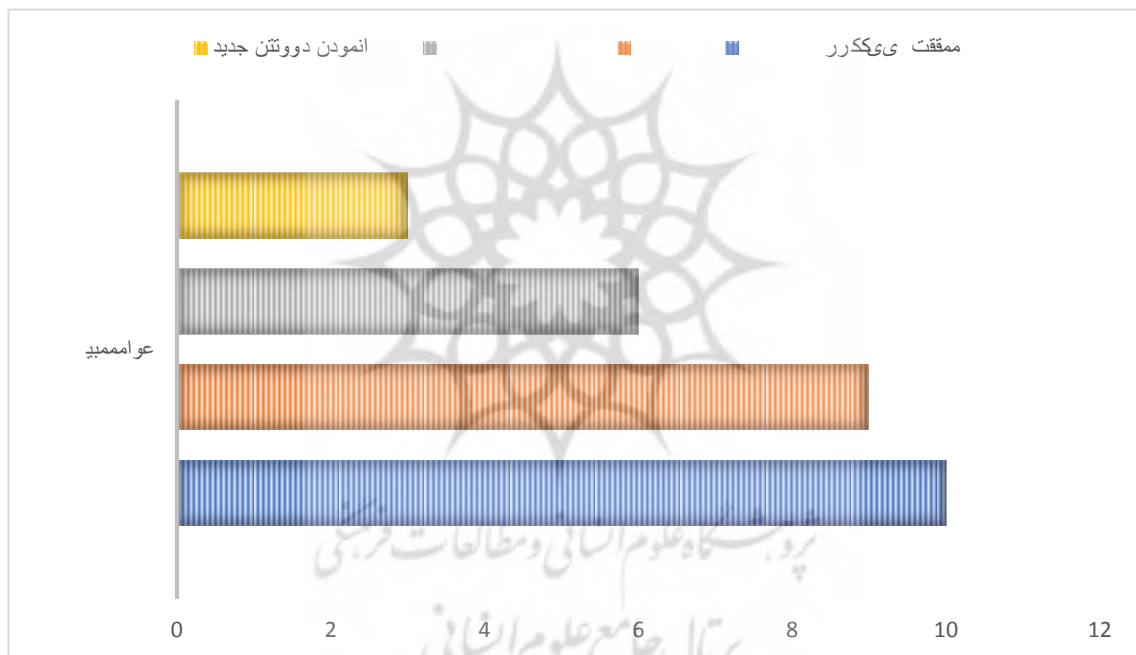


شکل ۱. میزان اهمیت عوامل درون فردی

منبع: (تحقیقات نویسندگان)

عوامل بین فردی

با بررسی متون به دست آمده از مصاحبه و واژه کاوی و مفهوم یابی آن‌ها به روش تحلیل ساختاری در بحث عوامل بین فردی مؤثر در مراجعه شهروندان به پارک‌های شهری مشخص گردید که ملاقات‌های کاری و دوستانه با ۱۰ بار تکرار توسط مصاحبه شوندگان مهم‌ترین عامل می‌باشد، همچنین عامل ورزش با ۹ بار تکرار در مصاحبه‌های انجام شده در پله دوم اهمیت قرار گرفته است و عوامل حضور در اجتماع و پیدا نمودن دوستان جدید هر کدام به ترتیب با ۶ و ۳ بار تکرار در پله‌های بعدی اهمیت واقع شده‌اند. با بررسی جزئی‌تر نتایج حاصل از مصاحبه در این بخش می‌توان بیان نمود که مراجعه به پارک‌های شهری به واسطه ملاقات‌های دوستانه و کاری یا ورزش اگر چه در مقابل عوامل فردی مؤثر بر مراجعه به پارک‌های شهری از اهمیت کمتری برخوردار است؛ اما در جایگاه خود مهم بوده و طرفداران مخصوص به خود را دارد که بنا بر عوامل بین فردی یاد شده به پارک‌های شهری مراجعه می‌نمایند و از محیط و منظر این اماکن بهره می‌برند (مطابق شکل ۲).

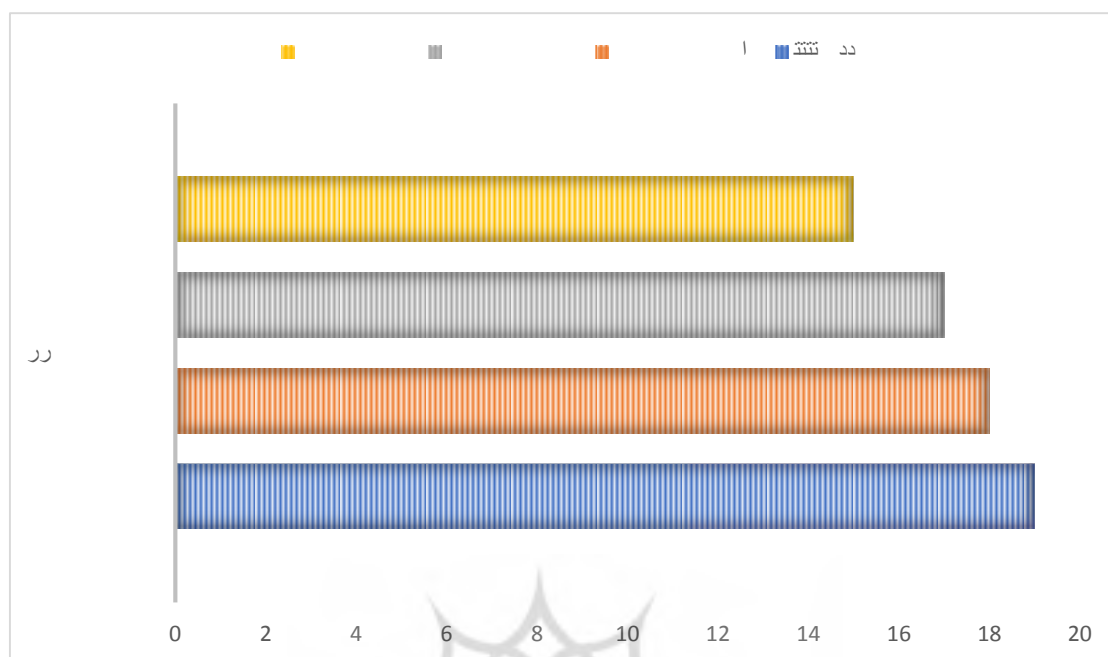


شکل ۲. میزان اهمیت عوامل بین فردی
منبع: (تحقیقات نویسندگان)

عوامل ساختاری

با بررسی متون به دست آمده از مصاحبه و واژه کاوی و مفهوم یابی آن‌ها به روش تحلیل ساختاری در بحث عوامل ساختاری مؤثر در مراجعه شهروندان به پارک‌های شهری مشخص گردید که دسترسی با ۱۹ بار تکرار توسط مصاحبه شوندگان مهم‌ترین عامل می‌باشد، همچنین عامل امکانات و مبلمان با ۱۸ بار تکرار در مصاحبه‌های انجام شده در پله دوم اهمیت قرار گرفته است و عوامل میزان سبزی‌نگی، نحوه طراحی و نورپردازی هر کدام به ترتیب با ۱۷، ۱۵ و ۱۲ بار تکرار در پله‌های بعدی اهمیت واقع شده‌اند. با بررسی جزئی‌تر نتایج حاصل از مصاحبه در این بخش می‌توان بیان نمود که مراجعه به پارک‌های شهری به واسطه عوامل ساختاری دارای اهمیتی برابر با عوامل فردی بوده و دارا بودن این

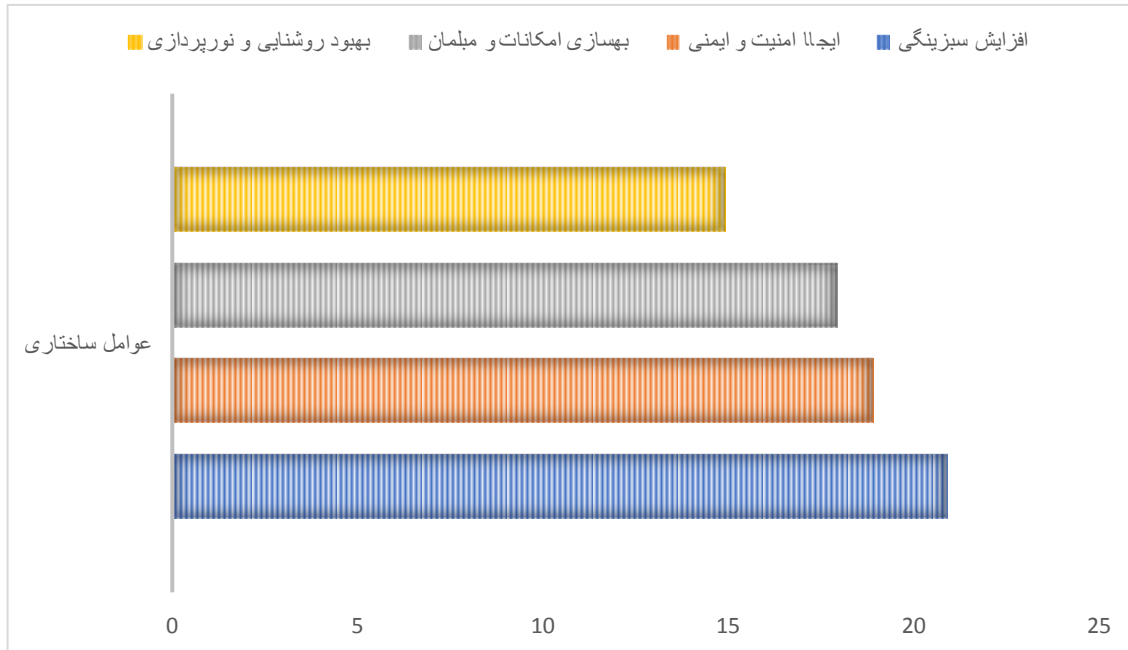
عوامل با درجه قابل قبول و کیفیت مناسب بر میزان و تعداد مراجعه کنندگان به پارک‌های شهری می‌افزاید و رضایت آنان از این اماکن را افزایش می‌دهد (مطابق شکل ۳).



شکل ۳. میزان اهمیت عوامل ساختاری
منبع: (تحقیقات نویسندگان)

راه‌های افزایش بازدید از پارک‌های شهری

با بررسی متون به دست آمده از مصاحبه و واژه کاوی و مفهوم یابی آن‌ها به روش تحلیل ساختاری در بحث راه‌های افزایش بازدید از پارک‌های شهری مشخص گردید که افزایش سبزی‌گی با ۲۱ بار تکرار توسط مصاحبه شوندگان مهم‌ترین عامل می‌باشد، همچنین عوامل دسترس پذیر بودن و ایجاد امنیت و ایمنی هر کدام با ۱۹ بار تکرار در مصاحبه های انجام شده به طور مشترک در پله دوم اهمیت قرار گرفته‌اند و عوامل بهسازی امکانات و مبلمان و بهبود روشنایی و نورپردازی هر کدام به ترتیب با ۱۸ و ۱۵ بار تکرار در پله‌های بعدی اهمیت واقع شده‌اند. با بررسی جزئی‌تر نتایج حاصل از مصاحبه در این بخش می‌توان بیان نمود که پارک‌های موجود و فعال در کشور به جهت جذب شهروندان و مراجعه کنندگان و جلب رضایت و خشنودی آنان نیازمند تقویت شدن از لحاظ سرسبزی، مکان یابی مناسب و بهینه، امنیت و ایمنی قابل قبول، بهره گیری از مبلمان و امکانات تفریحی، سرگرمی مناسب و استفاده از نورپردازی‌های جذاب و زیبا و روشنایی محیطی مطلوب می‌باشد (مطابق شکل ۴).



شکل ۴. میزان اهمیت راه‌های افزایش بازدید از پارک‌های شهری
منبع: (تحقیقات نویسندگان)

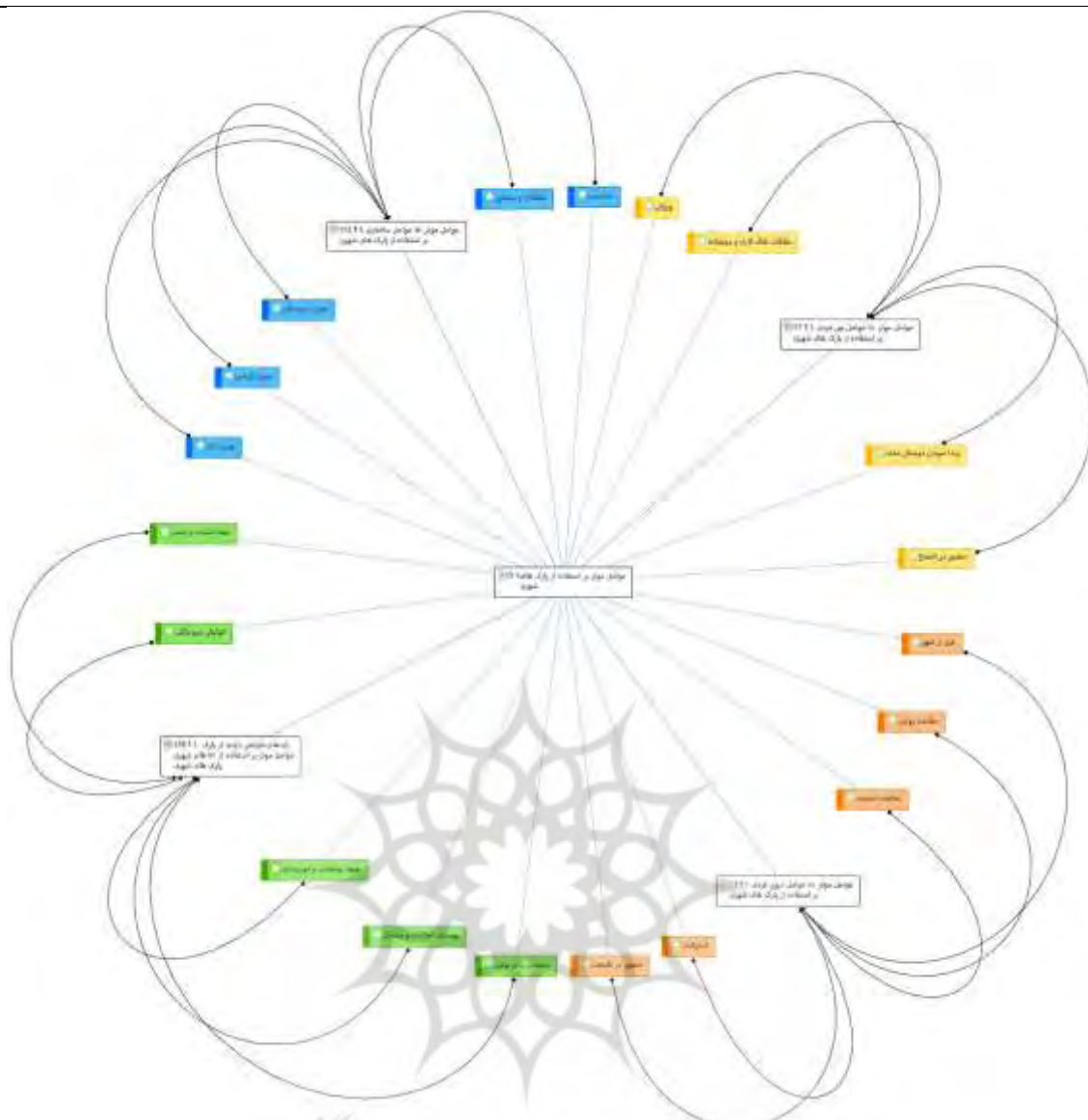
بخش ترکیب داده‌های کمی و کیفی

در این بخش با استفاده از روش تحقیق ترکیبی از نوع به هم تنیده همگونی نتایج حاصل از داده‌های کمی و کیفی تحقیق حاضر را بررسی نموده‌ایم که نشان می‌دهد در حوزه عوامل فردی اصلی‌ترین عامل مراجعه و استفاده از پارک‌های شهری استراحت کردن و رسیدن به آرامش می‌باشد. افراد با استراحت در پارک‌های شهری به آرامش درونی دست پیدا می‌کنند که این آرامش سبب بهبود و تقویت سلامت روحی و جسمی آنان می‌گردد. همچنین شهروندان با مراجعه به پارک‌های شهری به جهت استراحت، از شرایط نامطلوب شهری فاصله می‌گیرند و به نوعی خود را به نزدیک‌ترین طبیعت موجود در محل زندگی خود می‌رسانند. مطالب گفته شده به طور واضح و آشکار همگونی مطلوب و هم راستایی قابل توجه نتایج پرسش‌نامه (تحقیق کمی) و نتایج مصاحبه (تحقیق کیفی) را نمایان می‌سازد و مشخص می‌نماید که عوامل یاد شده در هر دو تحقیق مکمل و در راستای همدیگر می‌باشند و باید برای رسیدن به نقطه مطلوب و افق روشن همه این عوامل مدنظر قرار گرفته و دارای جایگاه ویژه خود در تصمیم‌گیری‌های شهری باشند.

در حوزه عوامل بین فردی اصلی‌ترین عامل مراجعه به پارک‌های شهری ملاقات‌های دوستانه و کاری می‌باشد، البته حضور در ورزش‌های گروهی هم حائز اهمیت قابل توجهی می‌باشد. اما حضور در اجتماع و پیدا نمودن دوستان جدید از عوامل کم اهمیت در مراجعه به پارک‌های شهری عنوان شده‌اند. با نگاه کلی به موارد اشاره شده می‌توان گفت که نتایج حاصل از پرسش‌نامه (تحقیق کمی) و نتایج حاصل از مصاحبه (تحقیق کیفی) به طور واضح و آشکار همگونی و هم راستایی قابل توجهی را نشان می‌دهند و مشخص می‌نمایند که عوامل بین فردی اهمیت قابل توجهی در مراجعه شهروندان به پارک‌های شهری ندارند؛ ولی این عوامل نیز طرفداران خاص خود را دارا هستند که بنا بر عوامل عنوان شده به پارک‌های شهری مراجعه نموده و از این اماکن استفاده می‌نمایند.

در حوزه عوامل ساختاری دسترس پذیر بودن پارک‌های شهری اصلی‌ترین عامل در افزایش استفاده و مراجعه به پارک‌های شهری عنوان شده است که بهبود این عامل با مکان یابی مناسب و بهینه پارک‌های شهری امکان پذیر می‌باشد. از دیگر عوامل ساختاری مؤثر در استفاده از پارک‌های شهری امکانات و مبلمان، میزان سبزی‌نگی، نحوه طراحی و نورپردازی می‌باشد که هر کدام در جایگاه خود مهم و حائز اهمیت هستند و می‌توانند در جذب هر چه بیشتر شهروندان به پارک‌های شهری نقش مؤثری را ایفا نمایند. بررسی دقیق نتایج حاصل از پرسش‌نامه (تحقیق کمی) و نتایج حاصل از مصاحبه (تحقیق کیفی) همگونی مطلوب و هم راستایی قابل توجهی را نشان می‌دهد. این نتایج مشخص می‌سازد که عوامل ساختاری در مراجعه شهروندان به پارک‌های شهری نقش مهم و بسزایی را همچون عوامل درون فردی ایفا می‌نمایند و تقویت این عوامل سبب جذب بیشتر شهروندان به پارک‌های شهری و افزایش خشنودی آنان از این اماکن می‌گردد.

به طور کلی بر اساس تلفیق نتایج تحقیق کمی و کیفی می‌توان بیان نمود که بالا بردن سطوح منظر نرم یا به عبارت دیگر افزایش سرسبزی در سطح پارک‌های شهری می‌تواند در جذب هر چه بیشتر شهروندان به این اماکن مهم‌ترین رویکرد شناخته شود. در شرایط امروز شهرها و ترافیک‌های شدید آن‌ها نزدیکی و دسترسی آسان اماکن و کاربری‌های شهری از شرایط انکار ناپذیر می‌باشد لذا دسترس پذیر بودن پارک‌های شهری با مکان یابی مناسب و بهینه این اماکن و همچنین آماده سازی شرایط مناسب برای ایجاد امنیت و ایمنی در جهات مختلف موجود در پارک‌های شهری بسیار مهم و کلیدی می‌باشد. همچنین از مهم‌ترین شرایط مطلوبیت یک مکان بسته به امکانات موجود در آن است که بر این اساس بهبود امکانات تفریحی و فراغتی، مبلمان، روشنایی و نورپردازی در افزایش استفاده از پارک‌های شهری مؤثر واقع می‌شود. بر اساس این مطالب اهمیت شاخص طراحی پارک‌های شهری که می‌تواند همه شاخص‌های اشاره شده در تحقیق را شامل گردد، مشخص و نمایان می‌شود که با بهبود این شاخص می‌توان مطلوبیت کلی پارک‌های شهری در جذب و استفاده شهروندان از آن‌ها را افزایش داد.



شکل ۵. مدل مستخرج از نرم افزار اطلس تی آی

منبع: (تحقیقات نویسندگان)

در بررسی و تطابق نتایج تحقیقات مشابه جهانی می توان بیان نمود که ملاقات با افراد در پارک های شهری در بازدید شهروندان از این اماکن جز عوامل اصلی به حساب می آیند (Pinto et al, 2021). در ادامه می توان تمایل به حضور در طبیعت و دوری از سر و صدا و شلوغی های شهر را از دیگر عوامل مؤثر بر بازدید شهروندان از پارک های شهری برشمرد (Wang et al, 2021). همان طور که در مطالب بالا اشاره شد به طور آشکار مشاهده می شود که نتایج تحقیق حاضر منطبق و هم راستای سایر تحقیقات مشابه در سطح جهان می باشد که در طول پژوهش مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته اند. جمع بندی نتایج تحقیق حاضر و تحقیقات مشابه اشاره شده می تواند این گونه مطرح گردد که دسترس پذیر بودن پارک های شهری در افزایش بازدید شهروندان از این اماکن نقش بسزایی دارد و در صورت مکان یابی مناسب و بهینه پارک های شهری می تواند کارایی این اماکن را بهبود بخشیده و رضایت استفاده کنندگان از پارک های شهری را جلب نماید.

نتیجه گیری

مناظر و فضاهای سبز شهری از مهم‌ترین فضاهای شهری محسوب می‌شوند و عوامل مرتبط با فضاهای مذکور از با اهمیت‌ترین مسائل شهری به حساب می‌آیند. در تحقیق حاضر عوامل فردی، بین فردی و ساختاری در مراجعه شهروندان به پارک‌های شهری مورد بررسی قرار گرفت و مشخص گردید که شاخص آرامش در بین عوامل فردی، شاخص ملاقات با دوستان در بین عوامل بین فردی و شاخص دسترسی در بین عوامل ساختاری مهم‌ترین شاخص‌های مؤثر در مراجعه شهروندان به پارک‌های شهری می‌باشند. عوامل بین فردی در مقایسه با عوامل فردی و ساختاری نقش ضعیف‌تر و کم اهمیت‌تری را به خود اختصاص داده است و در مقابل عوامل فردی و ساختاری به طور یکسان در میزان مراجعه و استفاده از پارک‌های شهری نقش ایفا می‌نمایند و دارای اهمیت قابل توجهی می‌باشند. همچنین در راستای به کارگیری رویکردهایی جهت افزایش بازدید و استفاده از پارک‌های شهری رویکرد افزایش سطح منظر نرم یا به عبارت دیگر افزایش سطح سربیزی، دسترسی پذیری و امنیت این اماکن مهم‌ترین و تاثیرگذارترین رویکرد شناخته شدند. به طور کلی می‌توان گفت که دسترسی پذیری پارک‌های شهری به وسیله مکان یابی مناسب و بهینه اصلی‌ترین عامل برای مراجعه و استفاده از پارک‌های شهری توسط شهروندان است و در مجموع شاخص‌های بیان شده در سه بخش فردی، بین فردی و ساختاری به وسیله شاخص طراحی می‌تواند به طور مناسب در پارک‌های شهری در نظر گرفته شود که این نکته باید توسط طراحان و برنامه ریزان شهری مورد توجه قرار گیرد تا در طراحی‌ها و برنامه‌ریزی‌های خود شاخص‌های مطرح شده در تحقیق حاضر را مدنظر داشته باشند و مورد استفاده قرار دهند تا پارک‌های شهری طراحی شده در سطح شهرها از میزان بازدید کننده و استفاده کننده قابل قبول برخوردار باشند و رضایت آن‌ها را نیز جلب نمایند. در همین راستا پیشنهادها زیر ارائه می‌گردد:

- ❖ افزایش سبزی‌نگی پارک‌های شهری از طریق کاشت گیاهان متنوع برای ایجاد آرامش
- ❖ مکان یابی مناسب پارک‌های شهری به جهت دوری به کاربری‌های مزاحم برای ایجاد آرامش و دسترسی مناسب
- ❖ ایجاد محل‌های مکث در پارک‌های شهری برای تجمع و ملاقات افراد با یکدیگر

حامی مالی

این مقاله با حمایت پژوهشی دانشگاه محقق اردبیلی از طرح پژوهشی با شماره قرارداد ۱۴۰۳/د/۱۵۵۶۴/۱ استخراج گردیده است.

سهم نویسندگان

نویسندگان در انجام این پژوهش سهم برابر دارند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند، هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسئول، از مسئولین انتشار مقاله قدردانی می‌شود.

منابع

- (۴۶) اکبری، محمود و التیامی نیا، رضا (۱۴۰۰). تحلیل مؤلفه های تأثیرگذار بر کیفیت زندگی و رفاه در مادرشهرهای ایران، جغرافیا (فصلنامه علمی انجمن جغرافیایی ایران)، ۱۹(۷۰)، ۸۱-۹۶.
- <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.27172996.1400.19.70.5.5>
- (۴۷) بمانیان، محمدرضا. کشتکارقلاتی، احمدرضا. ظرفی شیرازی، فرنوش و موزیسین، یاسمن (۱۳۸۸). بررسی شاخص های تعیین کننده مفاهیم فضایی و عملکردی پارکهای درون شهری در مقیاس محلی با تاکید بر پارک شفق، مدیریت شهری، ۷(۲۴)، ۳۷-۵۰.
- (۴۸) بهرام سلطانی، کامبیز (۱۳۹۸). محیط زیست، جلد دوم، چاپ دوم، تهران: انتشارات شهیدی.
- (۴۹) پوراحمد، احمد و حبیبیان، بهار (۱۳۹۷). ارزیابی عوامل مؤثر بر میزان رضایت مردم از پارکهای شهر اهواز با مدل رضایت - اهمیت، برنامه ریزی فضایی، ۸(۲)، ۶۱-۸۰.
- <https://doi.org/10.22108/sppl.2018.81102.0>
- (۵۰) حسینی، علی و صابری، علی (۱۴۰۲). پیشران های کلیدی اثرگذار بر کیفیت زندگی در خام شهرها(مطالعه موردی: شهر مصیری)، جغرافیا (فصلنامه علمی انجمن جغرافیایی ایران)، ۲۱(۷۷)، ۱۱۱-۱۳۴.
- <https://dor.isc.ac/dor/http://dor.net/dor/20.1001>
- (۵۱) رضایی، محمدرضا و آسیابانی، زهرا (۱۳۹۷). ارزیابی میزان اثربخشی مشارکت شهروندان از کیفیت زندگی در امور شهری (مورد پژوهی: شهر نیریز)، جغرافیا (فصلنامه علمی انجمن جغرافیایی ایران)، ۱۶(۵۸)، ۱۴۱-۱۵۶.
- (۵۲) سلامی، فرزانه. سرور، رحیم و عزت پناه، بختیار (۱۴۰۰). جایگاه فضاهای عمومی در تحقق سیاست های بازآفرینی بافت های ناکارآمد: مطالعه موردی محله امام زاده یحیی(ع)، جغرافیا (فصلنامه علمی انجمن جغرافیایی ایران)، ۱۹(۶۸)، ۸۳-۱۰۱.
- <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.27172996.1400.19.1.6.8>
- (۵۳) سلیمانی، محمد. براتی، زهرا و منصوریان، حسین (۱۳۹۲). سنجش کیفیت زندگی در محله های در حال گذار، جغرافیا (فصلنامه علمی انجمن جغرافیایی ایران)، ۱۱(۳۸)، ۵۱-۷۶.
- (۵۴) صفایی پور، مسعود و حبیبیان، بهار (۱۳۹۳). بررسی تأثیر عوامل محیطی بر شکل گیری انواع اجتماعات فراغتی در پارکهای شهری مطالعه موردی: پارکهای شهر اهواز، مطالعات و پژوهش های شهری و منطقه ای (توقف انتشار)، ۵(۲۰)، ۴۴-۲۳.
- (۵۵) عظیمی، المیرا. ستارزاده، داریوش. بلیان، لیدا. عبدالله زاده طرف، اکبر و فرامرزی اصل، مهسا (۱۳۹۹). ارزیابی تأثیر عوامل کالبدی-محیطی فضاهای عمومی بر سلامت روان شهروندان(مطالعه موردی: شهر اردبیل)، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۲۰(۵۹)، ۳۱۹-۳۰۷.
- <https://doi.org/10.29252/jgs.20.59.307>
- (۵۶) قالیباف، محمد باقر. روستایی، مجتبی. رمضان زاده لسبویی، مهدی و طاهری، محمدرضا (۱۳۹۰). ارزیابی کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی: محله یافت آباد)، جغرافیا (فصلنامه علمی انجمن جغرافیایی ایران)، ۹(۳۱)، ۳۳-۵۴.
- (۵۷) معروفی، سیامند و بایزیدی، قادر (۱۴۰۰). ارزیابی و تحلیل عوامل مؤثر بر ارتقاء عملکرد فعالیتی پارکهای شهری (نمونه موردی پارک خانواده شهر مهاباد)، علوم و تکنولوژی محیط زیست، ۲۳(۱)، ۹۲-۷۷.
- <https://doi.org/10.30495/jest.2018.33241.4097>
- (۵۸) ناروئی، بهروز و یل، مریم (۱۴۰۰). ارزیابی ترجیحات بصری و زیبایی شناختی کاربران از منظر پارکهای شهری (مطالعه موردی: پارک شهری صیاد شیرازی بیرجند)، انسان و محیط زیست، ۱۹(۲)، ۲۱۹-۲۰۱.
- (۵۹) وفاداری کمارعلیا، داود. کافی، محسن و خان سفید، مهدی (۱۴۰۲). بررسی عوامل بازدارنده افراد جامعه از حضور در پارکهای شهری در دوران پاندمی کووید ۱۹. علوم باغبانی، ۳۷(۱)، ۲۳۱-۲۴۳.
- <https://doi.org/10.22067/jhs.2022.75378.1143>
- (۶۰) وفاداری کمارعلیا، داود. نظم فر، حسین. حامی، احمد و یزدانی، محمد حسن (۱۴۰۳). واکاوی و بازشناسایی شاخص های زیبایی شناسی منظر شهری، جغرافیا (فصلنامه علمی انجمن جغرافیایی ایران)، ۲۲(۸۲)،
- <https://doi.org/10.22034/iga.2024.2036141.1318>

- ۶۱ وفاداری کمارعلیا، داود. (۱۴۰۱). بررسی میزان رضایت شهروندان از پارک های شهری در شرایط پاندمی کووید-۱۹: یک نظرسنجی آنلاین. جغرافیا و روابط انسانی، ۵(۳)، ۳۱-۴۳.
- ۶۲ وفاداری کمارعلیا، داود. (۱۴۰۱). بررسی نقش فضاهای سبز شهری در رفاه شهروندان در شرایط پاندمیک: یک مطالعه مروری. جغرافیا و روابط انسانی، ۵(۲)، ۳۳۱-۳۳۳.
- ۶۳ یوسف پور دخانیه، افسانه و وفاداری کمارعلیا، داود. (۱۴۰۳). واکاوی و بازشناسایی شاخص های طراحی کاشت گیاهان زینتی در فضاهای سبز شهری، نشریه محیط زیست طبیعی، ۷۷(۳)، ۵۳۷-۵۴۹.

<https://doi.org/10.22059/jne.2024.379080.2693>

- 64) Akbari, M. & Eltiyami nia, R. (2021). Analysis of effective Factor in quality of life and well-being in Iran Metropolis. Geography, 19(70), 81-96. [Persian]
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.27172996.1400.19.70.5.5>
- 65) Azimi, E., Sattarzadeh, D., Bolillan, L., Abdollahzadeh Tarf, A. & Faramarzi Asli, M. (2020). Evaluation of the effect of physical-environmental factors of public spaces on the mental health of citizens (Case study: Ardabil city). jgs. 20(59), 307-319. [Persian] doi: <https://doi.org/10.29252/jgs.20.59.307>
- 66) Bahram Soltani, K. (2019), Environment, Volume 2, Second Edition, Tehran: Shahidi Publications. [Persian]
- 67) Bemanian, M., Keshtkar-Ghalati, A., Zarfachi-Shirazi, F. & Mouzisian, Y. (2009). Investigating the determinants of spatial and functional concepts of inner-city parks at the local scale with emphasis on Shafaq Park. Urban Management, 7(24), 37-50. [Persian]
- 68) Bolitzer, B. & Netusil, N. (2000). The impact of open spaces on property values in Portland, Oregon. Journal of Environmental Management, 59(3), 185-193.
<https://doi.org/10.1006/jema.2000.0351>
- 69) Bowler, D.E., Buyung-Ali, L.M., Knight, T.M. & Pullin, A.S. (2010). A systematic review of evidence for the added benefits to health of exposure to natural environments. BMC Public Health 10 (1), 1-10.
<https://doi.org/10.1186/1471-2458-10-456>
- 70) Carrus, G., Scopelliti, M., Laforzezza, R., Colangelo, G., Ferrini, F., Slabitano, F., Agrimi, M., Portoghesi, L., Semenzato, P. & Sanesi, G. (2015). Go greener, feel better? The positive effects of biodiversity on the well-being of individuals visiting urban and peri-urban green areas, Landscape and Urban planning, 134, 221-228.
<https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2014.10.022>
- 71) Chiesura, A. (2004). The role of urban parks for the sustainable city, Landscape and Urban Planning, 68(1), 129-138.
<https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2003.08.003>
- 72) Dai, D. (2011). Racial/ethnic and socioeconomic disparities in urban green space accessibility: Where to intervene?, Landscape and Urban Planning, 102(4), 234-244. doi: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2011.05.002>
- 73) Derksen, M.L., van Teeffelen, Astrid, J.A. & Verburg, P.H., (2017). Green infrastructure for urban climate adaptation: how do residents' views on climate impacts and green infrastructure shape adaptation preferences?, Landsc. Urban Plan. 157, 106-130. doi: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2016.05.027>
- 74) Evans, G. (2003). The built environment and mental health, Journal of Urban Health, 80, 536-555.
<https://doi.org/10.1093/jurban/jtg063>
- 75) Ghalibaf, M., Roostai, M., Ramezanzade, M. & Taheri, M. (2012). Evaluation of the quality of urban life (case study: Yaftabad neighborhood). Geography, 9(31), 33-54. [Persian]
- 76) Hosseini, A. & Saberi, A. (2023). The key drivers affecting the quality of life in raw cities (case study: Masiri city). Geography, 21(77), 111-134. [Persian]
<https://dor.isc.ac/dor/http://dor.net/dor/20.1001.1.27833739.1402.21.77.7.0>
- 77) James, P., Tzoulas, K., Adams, M., Barber, A., Box, J., Breuste, J., Elmqvist, T., Frith, M., Gordon, C., Greening, K., Hadley, J., Haworth, S., Kazmierczak, A., Johnston, M., Korpela, K., Moretti, M., Niemela, J., Pauleit, S., Roe, M., Sadler, J. & Thompson, W. (2009). Towards an integrated understanding of green space in the European built environment, Urban forestry & Urban greening, 8(2), 65-75.
<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2009.02.001>

- 78) Jennings, V. & Bamkole, O. (2019). The relationship between social cohesion and urban green space: an avenue for health promotion. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 16 (3), 452. doi: <https://doi.org/10.3390/ijerph16030452>
- 79) Liu, H., Li, F., Xu, L. & Han, B. (2017). The impact of socio-demographic, environmental, and individual factors on urban park visitation in Beijing, China, *Journal of Cleaner Production*, 163, 181-188. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.09.012>
- 80) Maas, J., Dillen, S., Verheij, R. & Groenewegen, P. (2009). Social contacts as a possible mechanism behind the relation between green space and health, *Health & Place*, 15(2), 586-595. doi: <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2008.09.006>
- 81) Maroufi, S. & Bayazidi, Gh. (2021). Evaluation and analysis of factors affecting the improvement of the activity performance of urban parks (case study of Mahabad City Family Park). *Environmental Science and Technology*, 23(1), 77-92. [Persian] <https://doi.org/10.30495/jest.2018.33241.4097>
- 82) McCormack, G., Rock, M., Toohey, A. & Hignell, D. (2010). Characteristics of urban parks associated with park use and physical activity: A review of qualitative research, *Health & Place*, 16(4), 712-726. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2010.03.003>
- 83) Mowen, A., Payne, L. & Scott, D. (2005). Change and Stability in Park Visitation Constraints Revisited, *Leisure Sciences*, 27(2), 191-204. <https://doi.org/10.1080/01490400590912088>
- 84) Naroi, B. & Yael, M. (2021). Evaluation of visual and aesthetic preferences of users from the perspective of urban parks (Case study: Sayyad Shirazi Urban Park, Birjand). *Human and Environment*, 19(2), 219-201. [Persian]
- 85) Pinto, L., Ferreira, C. & Pereira, P. (2021). Environmental and socioeconomic factors influencing the use of urban green spaces in Coimbra (Portugal), *Science of the Total Environment*, 792, 148293. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.148293>
- 86) Pourahmad, A. & Habibian, B. (2018). Evaluation of factors affecting people's satisfaction with parks in Ahvaz city using the satisfaction-importance model. *Spatial Planning*, 8(2), 61-80. [Persian] <https://doi.org/10.22108/sppl.2018.81102.0>
- 87) Reyes-Riveros, R., Altamirano, A., De la Barrera, F., Rozas-Vasquez, D., Vieli, L. & Meli, P. (2021). Linking public urban green spaces and human well-being: A systematic review. *Urban For. Urban Green*. 61, 127105. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2021.127105>
- 88) Rezaei, M. & Asiyabani, Z. (2018). Evaluating the effectiveness of citizens' participation on the quality of life in urban affairs (case study: Niyriz city). *Geography*, 16(58), 141-156. [Persian]
- 89) Ries, AV., Voorhees, CC., Roche, KM., Gittelsohn, J., Yan, AF. & Astone, NM. (2009). A quantitative examination of park characteristics related to park use and physical activity among urban youth, *J Adolesc Health*, 45(3), 64-70. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2009.04.020>
- 90) Pourahmad, A & Habibian, B. (2018). Evaluation of factors affecting people's satisfaction with parks in Ahvaz city using the satisfaction-importance model. *Spatial Planning*, 8(2), 61-80. [Persian] <https://doi.org/10.22108/sppl.2018.81102.0>
- 91) Salami, F., Sarver, R. & Ezzatpanah, B. (2021). The place of public spaces in the implementation of policies for the reconstruction of dysfunctional tissues: A case study of Imamzadeh Yahya (AS) neighborhood. *Geography*, 19(68), 83-101. [Persian] <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.27172996.1400.19.1.68>
- 92) Schetke, S., Qureshi, S., Lautenbach, S. & Kabisch, N. (2016). What determines the use of urban green spaces in highly urbanized areas? – Examples from two fast growing Asian cities, *Urban Forestry and Urban Greening*, 16, 150-159. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2016.02.009>
- 93) Solimani, M., Brati, Z. & Mansoryan, H. (2013). Measuring the quality of life in transition neighborhoods. *Geography*, 11(38), 51-76. [Persian]
- 94) Taylor, L. & Hochuli, D.F. (2015). Creating better cities: how biodiversity and ecosystem functioning enhance urban residents' wellbeing. *Urban Ecosyst.* 18 (3), 747-762. doi: <https://doi.org/10.1007/s11252-014-0427-3>
- 95) Taylor, L. & Hochuli, D.F. (2017). Defining greenspace: multiple uses across multiple disciplines. *Landsc. Urban Plan.* 158, 25-38. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2016.09.024>

- 96) Ulrich, R. (2006). Essay: Evidence-based health-care architecture, *The Lancet*, 368, 38-39.
- 97) Vafadari Komarolya, D. (2022). Survey of Citizens' Satisfaction with Urban Parks in the Covid-19 Pandemic: An Online Survey. *Geography and Human Relationships*, 5(3), 31-43. [Persian]
- 98) Vafadari Komarolya, D. (2022). The Role of Urban Green Spaces in Citizens' Welfare in Pandemic Conditions: A Review Study. *Geography and Human Relationships*, 5(2), 321-333.[Persian]
- 99) Vafadari Komarolya, D., Kafi, M. & Khansefid, M. (2023). Investigating the Preventive Factors of People in the Society from Attending Urban Parks during the COVID-19 Pandemic. *Journal of Horticultural Science*, 37(1), 231-243. [Persian]
<https://doi.org/10.22067/jhs.2022.75378.1143>
- 100) Vafadari Komarolya, D., Nazmfar, H., Hami, A. & Yazdani, M. H. (2024). Identifying of the aesthetic indicators of the urban landscape. *Geography*, 22(82), 149-164. [Persian] doi: <https://doi.org/10.22034/iga.2024.2036141.1318>
- 101) Wang, P., Zhou, B., Han, L. & Mei, R. (2021). The motivation and factors influencing visits to small urban parks in Shanghai, China, *Urban forestry & Urban greening*, 60, 127086. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2021.127086>
- 102) Wu, L. & Kyum Kim, S. (2021). Does socioeconomic development lead to more equal distribution of green space? Evidence from Chinese cities, *Science of the Total Environment*, 757, 143780. doi: <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.143780>
- 103) Wu, L., Kyum Kim, S. & Lin, Ch. (2022), Socioeconomic groups and their green spaces availability in urban areas of China: A distributional justice perspective, *Environmental Science & Policy*, 131, 26-35.
<https://doi.org/10.1016/j.envsci.2022.01.008>
- 104) Yigitcanlar, T., Kamruzzaman, M., Teimouri, R., Degirmenci, K. & Aghnaei Alanjagh, F. (2020). Association between park visits and mental health in a developing country context: The case of Tabriz, Iran, *Landscape and Urban Planning*, 199, 103805. doi: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2020.103805>
- 105) Yousefpour Dokhaniyeh, A. & Vafadari Komarolya, D. (2024). Analysis and recognition of design indicators for planting ornamental plants in urban green spaces. *Journal of Natural Environment*, 77(3), 537-549.
<https://doi.org/10.22059/jne.2024.379080.2693>
- 106) Zanon, D., Doucouliagos, Ch., Hall, J. & Lockstone, L. (2013). Constraints to Park Visitation: A Meta-Analysis of North American Studies, *Leisure Sciences*, 35(5), 475-493. doi: <https://doi.org/10.1080/01490400.2013.831294>
- 107) Zhang, J., Piff, P., Lyer, R., Koleva, S. & Keltner, D. (2014). An occasion for unselfing: Beautiful nature leads to prosociality, *Journal of Environmental psychology*, 37, 61-72. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2013.11.008>
- 108) Zhang, R., Peng, Sh., Sun, F., Deng, L. & Che, Y. (2022). Assessing the social equity of urban parks: An improved index integrating multiple quality dimensions and service accessibility, *Cities*, 129, 103839.
<https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103839>